

Leren van de Centralisatie West

Eindrapport

Rekenkamercommissie Waterschap Rivierenland

21 september 2021

Colofon

Dit is een uitgave van de rekenkamercommissie Waterschap Rivierenland.

De rekenkamercommissie bestaat uit:

- Wijnand van de Giessen (externe voorzitter)
- Edo Gies (extern lid)
- Bart van der Helm (extern lid)
- Nanette Reitsma (lid vanuit het AB)
- Michiel Alexander de Raaf (lid vanuit het AB)

Secretaris van de rekenkamercommissie: Koos Kappert

Onderzoekers:

- Margot Gerritsen (PublicStuff)
- Mirabella Mulder (Mirabella Mulder Waste Water Management)

Inhoudsopgave

Bestuurlijke Nota.....	I
Inleiding.....	I
De Centralisatie West in het kort.....	II
Conclusies.....	IV
Lessen voor het vervolg.....	VII
Aanbevelingen	IX
Nota van Bevindingen	1
1. Inleiding.....	2
1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek.....	2
1.2 Scope en vraagstelling van het onderzoek	2
1.3 Onderzoeksproces.....	3
1.4 Leeswijzer	3
2. Reconstructie Centralisatie West	4
3. Doeltreffendheid Centralisatie West.....	6
3.1 Doelen en randvoorwaarden Centralisatie West	6
3.2 Uitvoering Centralisatie West	11
3.3 Beoordeling doeltreffendheid.....	13
4. Doelmatigheid Centralisatie West	15
4.1 Kosten Centralisatie West	15
4.2 Beoordeling doelmatigheid	18
5. Rolinvulling van het Algemeen Bestuur	21
5.1 Besluitvorming door het Algemeen Bestuur.....	21
5.2 Invulling kaderstellende rol door het Algemeen Bestuur	22
5.3 Invulling controlerende rol door het Algemeen Bestuur.....	25
6. Lessen voor de toekomst	28
Bijlage 1: Overzicht geïnterviewde personen	30
Bijlage 2: Normenkader	31
Bijlage 3: Reconstructie Centralisatie West	33

Bestuurlijke Nota

Inleiding

De rekenkamercommissie (RKC) van waterschap Rivierenland heeft onderzoek gedaan naar de centralisatie van de waterzuivering in het Land van Heusden en Altena, ook wel aangeduid met de naam Centralisatie West. Met dit onderzoek wil de RKC het Algemeen Bestuur (AB) inzichten aanreiken door:

- Vast te stellen in hoeverre de centralisatie van het afvalwatersysteem in Land van Heusden en Altena 'Centralisatie West' doeltreffend en doelmatig is.
- Vast te stellen of het AB voldoende in staat is gesteld om zijn kaderstellende en controlerende rol te vervullen bij deze centralisatie.
- Lessen te trekken voor toekomstige projecten.

Het onderzoek richt zich op de doeltreffendheid en doelmatigheid van de Centralisatie West en de rolinvulling van het AB bij dit project. De besluitvorming en realisatie van de Energiefabriek heeft raakvlakken met de centralisatie, maar valt buiten de scope van het onderzoek.

De vraagstelling van het onderzoek is door de RKC als volgt geformuleerd:

A. Doeltreffendheid en doelmatigheid Centralisatie West

1. Via welke mijlpalen is het proces van de Centralisatie West verlopen?
2. Welke doelstellingen en randvoorwaarden zijn er door het AB verbonden aan de Centralisatie West? Zijn er door het College van Dijkgraaf en Heemraden (CDH) nog aanvullende doelen en randvoorwaarden gesteld aan de Centralisatie West?
3. Welke maatregelen zijn binnen het project Centralisatie West genomen?
4. In hoeverre is het project Centralisatie West doeltreffend?
5. Wat zijn de kosten die gepaard zijn gaan met (de maatregelen van) het project Centralisatie West?
6. In hoeverre is het project Centralisatie West doelmatig?
7. Welke lessen kunnen er getrokken worden uit dit project voor eventueel toekomstige projecten in de afvalwaterketen?

B. Rolinvulling Algemeen Bestuur bij Centralisatie West

1. Op welke momenten is de Centralisatie West aan de orde geweest in het AB en welke besluiten heeft het AB in het kader van dit project genomen?
2. Op welke wijze heeft het AB invulling gegeven aan zijn kaderstellende rol?
3. Op welke wijze heeft het AB invulling gegeven aan zijn controlerende rol?
4. Welke lessen kunnen er getrokken worden over de wijze waarop het AB invulling wil en kan geven aan zijn kaderstellende en controlerende rol?

De RKC heeft de uitvoering van het onderzoek uitbesteed aan Margot Gerritsen (PublicStuff) en Mirabella Mulder (Mirabella Mulder Waste Water Management). De onderzoekers hebben een prettige samenwerking ervaren met de betrokkenen aan het onderzoek, wat heeft bijgedragen aan een korte doorlooptijd van het onderzoek. De bevindingen die voortkomen uit het onderzoek zijn opgenomen in de bijgevoegde Nota van Bevindingen, die op feitelijke juistheid is

getoetst door de ambtelijke organisatie. Op basis van de bevindingen heeft de RKC vervolgens de onderstaande conclusies en observaties gebaseerd.

De Centralisatie West kent zijn startpunt rond 2008, toen er door de ambtelijke organisatie een 'quick scan' werd opgesteld om na te gaan of centralisatie van de zuivering in het Land van Heusden en Altena een aantrekkelijke optie zou zijn. In juli 2019 is met de opening van de vernieuwde centrale zuivering in Sleenwijk de Centralisatie West afgerond. Om verschillende redenen - bestuurswisselingen, weinig aandacht voor het onderwerp zuiveren in het algemeen of dit project in het bijzonder - is er met minder AB-leden dan beoogd gesproken in het kader van dit onderzoek. Daarnaast bleek het voor de gesprekspartners lastig om – als zij in de begintijd al betrokken waren – het proces weer helder voor ogen te krijgen.

De Centralisatie West in het kort

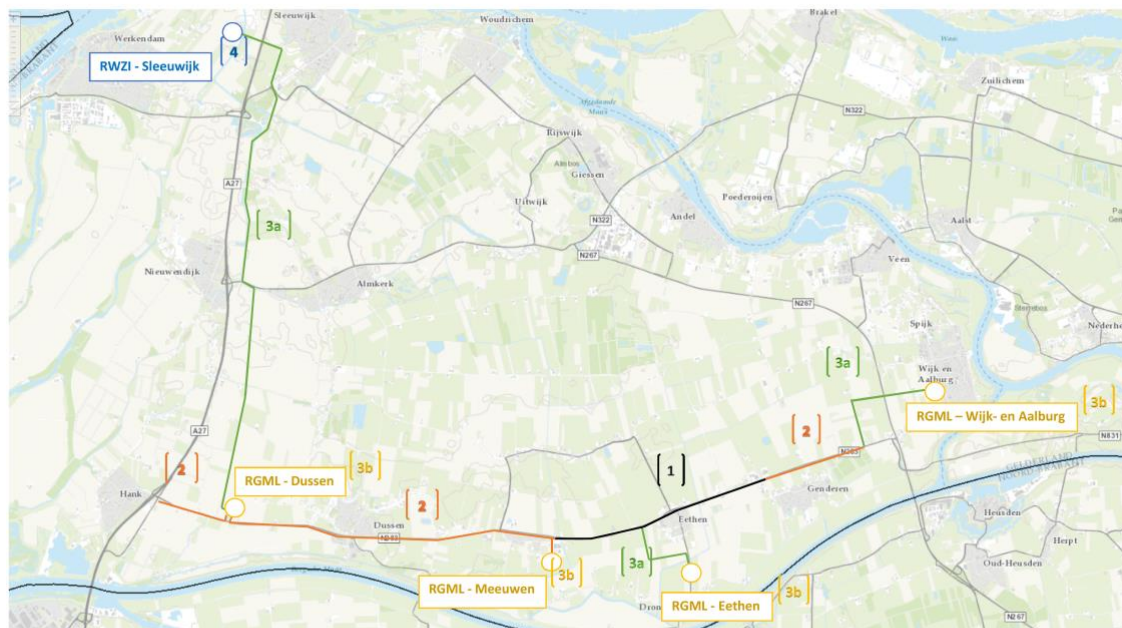
Door de Centralisatie West zijn drie kleinere, verouderde zuiveringen in het Land van Heusden en Altena die loosden op klein, kwetsbaar water vervangen door een grote, centrale zuivering in Sleeuwijk die loost op groter water. Hiervoor zijn persleidingen aangelegd, 3 rioolgemaal gerealiseerd (Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg) en 1 rioolgemaal ingrijpend aangepast (Meeuwen) om het afvalwater naar de centrale zuivering te kunnen transporteren. De drie kleinere rwzi's in Wijk & Aalburg, Eethen en Dussen zijn gesloten, de installaties zijn gesloopt en de terreinen heringericht. De rwzi Sleeuwijk is aangesloten op de naastgelegen Energiefabriek, waar het slib wordt vergist en omgezet in biogas. De Energiefabriek valt buiten de scope van dit onderzoek.

Voor het centralisatie project diende het afvalwater te worden "opgepikt" op de zuiveringen Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg door de bouw van vier nieuwe transportgemalen (Dussen, Eethen, Wijk & Aalburg en Meeuwen). Het afvalwater wordt vervolgens getransporteerd vanuit deze gemalen via nieuw aangelegde persleidingstracés naar de rwzi Sleeuwijk. Vanwege werkzaamheden aan de N283 door de provincie is de aanleg van twee persleidingentrajecten (Hank-Meeuwen en Meeuwen-Eethen-Genderen) uitgevoerd vooruitlopend op het tracé Dussen-Sleeuwijk, de nieuwbouw van de gemalen en aanpassingen aan rwzi Sleeuwijk. Bij de realisatie van de gemalen en de aanpassingen aan Sleeuwijk zijn tevens de resterende aansluitingen vanuit rioolgemaal Meeuwen, Eethen en Wijk en Aalburg meegenomen. Zie onderstaande figuur.

Centralisatie rioolwaterzuivering in het Land van Heusden en Altena

Deel fasering aanleg persleiding, rioolgemaal en centrale rwzi Sleeuwijk

14 juli 2015 bijlage bij voorstel met registratie nummer: 201502636

Deel fasering aanduiding

[1] = Persleiding tracé gereed uitgevoerd in 2011 - 2012

[2] = Persleiding tracé N283 uitvoering in 2015 - 2016

[3a] = Persleiding tracé voorbereiding in 2015 - 2016 en uitvoering in 2016 - 2018

[3b] = Te bouwen Rioolgemalen op de te amoveren zuiveringen voorbereiding in 2015 - 2016 uitvoering in 2017 - 2018

[4] = Centrale RWZI Sleeuwijk voorbereiding en uitvoering in 2015 - 2018

In het proces van de Centralisatie West valt een aantal zaken op:

- Vooruitlopend op het beschikbaar stellen van het krediet voor het ontwerp en de bouw van de rwzi Sleeuwijk worden al twee persleidingen aangelegd.

- Tijdens het proces wordt duidelijk dat de beoogde Energiefabriek niet in Schelluinen zal worden gerealiseerd, maar in Sleeuwijk. Dit vergt aanpassing van het ontwerp van de rwzi Sleeuwijk.
- De aanbesteding van de bouw van de rwzi komt circa 35% hoger uit dan de raming. Hiervoor wordt door het AB een aanvullend krediet beschikbaar gesteld.

Conclusies

De RKC heeft haar conclusies over de Centralisatie West geordend naar de volgende onderwerpen: de doeltreffendheid en doelmatigheid, het uitvoeringsproces en de rolinvulling van het Algemeen Bestuur.

1. Doeltreffendheid en doelmatigheid Centralisatie West

Als het gaat om de doeltreffendheid en doelmatigheid van de Centralisatie West komt de RKC tot de volgende conclusies:

1. Er zijn door het AB geen eenduidige en concrete doelstellingen en randvoorwaarden verbonden aan de Centralisatie West. Wel zijn er beleidsmatige argumenten om te kiezen voor deze Centralisatie. De belangrijkste is dat de drie op te heffen, kleinere rwzi's lozen op - vanuit de KWR gezien - kwetsbaar binnenwater. Daarnaast wordt gewezen op de mogelijkheid om in een gecentraliseerde situatie beter te kunnen anticiperen op strengere eisen als het gaat om medicijnresten en microplastics. Bovendien is het terugdringen van het aantal (kleinere) rwzi-locaties als speerpunt van beleid opgenomen in het Bestuursakkoord 2009-2012. Dit komt voort uit het feit dat WSRL destijds beschikte over relatief veel kleine en oude zuiveringen.
2. Het transport en de behandeling van afvalwater vanuit de voormalige rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg is succesvol gerealiseerd op rwzi Sleeuwijk. Rwzi Sleeuwijk is grondig gerenoveerd en vernieuwd om deze hogere belasting aan afvalwater aan te kunnen. Aan de afnameverplichting van rioolwater vanuit de kernen Dussen, Eethen, Wijk & Aalburg en Sleeuwijk wordt voor 100% voldaan en de effluentkwaliteit van rwzi Sleeuwijk voldoet aan de lozingseisen.
3. De oppervlaktewaterkwaliteit van het "binnenwater" van het Waterschap Rivierenland is verbeterd door het beëindigen van de effluentlozingen vanuit de rwzi's Dussen, Eethen en Wijk & Aalburg. Daarnaast is het aantal kleinere rwzi-locaties afgenomen. Vanuit die optiek is de Centralisatie West als doeltreffend te kwalificeren.
4. De Centralisatie heeft in totaal circa 36 miljoen euro gekost. De investeringen voor de centralisatie passen binnen de bandbreedte van soortgelijke investeringen voor aanpassingen van rwzi's, aanleg van persleidingen en realisatie van gemalen.
5. Bij de besluitvorming in 2010 was vanuit financieel oogpunt de Centralisatie niet het beste alternatief: handhaving van de bestaande rwzi's was volgens de berekeningen goedkoper¹. Het AB-besluit werd vooral op basis van kwalitatieve aspecten genomen. Na afronding van het project blijkt dat de Centralisatie duurder is uitgevallen dan aangenomen in 2010. Dit

¹ Het verschil in Netto Contante Waarde tussen Centralisatie op rwzi Sleeuwijk en handhaving van de bestaande rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg bedroeg over 35 jaar 8% en over 15 jaar 56%.

betekent dat handhaving van de bestaande rwzi's inderdaad goedkoper was geweest. Hierbij geldt wel, dat zelfs bij toepassing van de meest geavanceerde technologie die anno 2021 bekend is, de oppervlaktewaterkwaliteit waar de opgeheven rwzi's op loosden dan nog steeds niet had voldaan aan de KRW-doelen, vanwege stilstaand water. De centralisatie is daarom vanuit maatschappelijke context wel als doelmatig te beoordelen vanwege een betere oppervlaktewaterkwaliteit (lozingen zijn beëindigd), minder hinder voor de omgeving (de rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg lagen tegen bebouwing en dorpskernen en zorgden regelmatig voor geurhinder) en de koppeling met de Energiefabriek (duurzaamheid).

2. Het uitvoeringsproces van de Centralisatie West

Ten aanzien van de uitvoering van de Centralisatie West trekt de RKC de volgende conclusies:

1. Er is 'werk met werk' gemaakt door op twee momenten bij de aanleg van twee persleidingen samen op te trekken met de provincie, toen deze aan de slag ging met de reconstructie van een provinciale weg. Dit werkte kostenverlagend, tijdbesparend (vergunningen) en er was minder risico op het gebied van juridische procedures met grondeigenaren.
2. Feit is wel dat met de aanleg van de persleiding Meeuwen-Eethen-Genderen wordt gestart met de centralisatie: de schop gaat de grond in en er is een investering gedaan van € 2.000.000. Hiermee is de keuze voor centralisatie in feite definitief, wat opmerkelijk is aangezien het bestuur nog moet besluiten tot het verlenen van een voorbereidingskrediet voor de centralisatie. Dit gebeurt nogmaals bij het persleidingtraject Hank-Meeuwen. Deze gaat in uitvoering voordat het krediet voor de uitvoering van de aanpassing van rwzi Sleeuwijk wordt aangevraagd. Opvallend is dat het AB bij de besluiten over de kredieten voor deze twee persleidingen niet wordt gewezen op deze zogenaamde 'lock-ins'. Bij tegenvallers in het verdere proces, kan de keuze tot centralisatie eigenlijk niet meer worden heroverwogen, omdat er dan al flinke investeringen zijn gedaan.
3. Er zijn na 2009 door het waterschap geen risico-analyses meer gemaakt voor de Centralisatie West. Pas vanaf 2016 met de realisatie van de uitbreiding van rwzi Sleeuwijk, gemalen en aanleg van overige persleidingen worden door de aannemer risico-analyses uitgevoerd binnen de "de bouwhekken van" rwzi Sleeuwijk, gemalen en transportleiding Dussen-Sleeuwijk. Deze risico-analyses gaan met name over uitvoering en realisatie en niet over risico's die de opdrachtgever loopt (het waterschap en daarmee het AB). Alle kredietaanvragen zijn hiervoor aangevraagd bij het AB, waarbij een gedegen risico-paragraaf ontbreekt. Het AB heeft hierdoor gedurende het gehele project geen inzicht in de risico's.
4. Bij de aanbesteding van de realisatie van de uitbreiding van rwzi Sleeuwijk, gemalen en aanleg van overige persleidingen zijn te krappe ramingen aan de voorkant gehanteerd, die niet zijn gedeeld met het AB. De aanbesteding kwam ca 35% hoger uit dan de raming. De overschrijding wordt in het aanvullend kredietbesluit voor het overgrote deel gewijd aan marktwerking: de markt trekt aan en bovendien zou de contractvorm (UAV-GC) hogere kosten met zich meebrengen. Dit terwijl er in de ambtelijke organisatie al kostenramingen beschikbaar zijn die een overschrijding met 20% voorspellen puur op basis van geleverde materialen en werk. Alle winst en risico opslagen zijn uit de raming gehaald, wat niet realistisch is gezien de markt in 2015. Gezien de zeer positieve marktwerking bij de

persleidingen ("marktpartijen deden het werk voor niets") wordt besloten dit niet te melden bij de aanvraag van het uitvoeringskrediet "om prijsopdriving tegen te gaan" en de aanbesteding in te gaan. Hoewel intern bekend was dat de raming te krap was, is deze dus vooraf niet gedeeld met het AB.

5. De ambtelijke organisatie heeft zich buitengewoon flexibel getoond. Toen tijdens het ontwerpproces van de rwzi Sleeuwijk duidelijk werd dat de geplande Energiefabriek niet in Schelluinen maar in Sleeuwijk zou komen, is het ontwerp hier snel en adequaat op aangepast.
6. Het omgevingsmanagement is goed ingevuld. Juridische procedures zijn tot een minimum beperkt door goed contact met de omgeving. Normaliter kunnen inspraakprocedures van omwonenden en grondeigenaren een dergelijk project flink vertragen en tot hoge kosten leiden. Hierbij wordt wel opgemerkt dat een groot deel van het persleidingennet is aangelegd in samenwerking met en door de provincie.
7. De installaties voor transport en behandeling van afvalwater werken naar tevredenheid vanuit beheer en onderhoud. De beheerder van de centrale rwzi is "zeer tevreden" met het resultaat, en over de wijze waarop hij is meegenomen in het ontwerptraject (inclusief de technologen). Dit is opmerkelijk voor een groot renovatieproject, waarin doorgaans spanningen optreden tijdens in- en uitbedrijfname van installaties en meestal wat hinderlijke zorgpunten overblijven voor een beheerder waar deze dag in dag uit mee geconfronteerd wordt.

De rolinvulling door het Algemeen Bestuur

1. Bij het besluit tot centraliseren in 2010 heeft het AB geen heldere kaders meegegeven aan het CDH als het gaat om inhoud, financiën en/of procedures. Het AB is gevraagd in te stemmen met het voorkeursscenario, en hierbij geïnformeerd over alternatieve scenario's.
2. Bij de behandeling van de voorstellen zijn in de commissies kritische vragen gesteld aan de heemraad. In het prille begin (in 2009) is ook een voorstel voorzien van een negatief advies door de commissie. Voorstellen worden doorgaans niet als hamerstuk, maar als bespreekpunt geagendeerd voor de AB-vergadering, maar leiden daar dan niet meer tot veel discussie.
3. Uit het besluit tot de Centralisatie West blijkt dat het AB gevraagd is in te stemmen met het voorgelegde voorkeursscenario. Dit wordt bevestigd in een gesprek met de ambtelijke organisatie: er is een onderbouwd pleidooi gehouden om over te gaan tot een grote, centrale zuivering en het AB is vervolgens gevraagd is of het hiermee wilde instemmen. Ambtelijk wordt aangegeven dat vandaag de dag alternatieven meer waarde vrij worden gepresenteerd en met het AB worden besproken, om het AB vervolgens te vragen waar de voorkeur naar uitgaat.
4. De ambtelijke organisatie heeft inzicht in de kosten, maar deze zijn maar zeer beperkt en summier gedeeld met het AB. Het CDH heeft door middel van voorstellen, begrotingen, buraps en jaarstukken het AB geïnformeerd over de Centralisatie West. De Centralisatie West is door het AB vanaf eind 2015 aangemerkt als groot project. Dit betekent dat het AB tweemaal per jaar door middel van buraps werd geïnformeerd over de voortgang van de

uitvoering. Dit gebeurde in de periode van 2016 t/m 2019. Er zijn tussentijds weinig tot geen vragen gesteld aan het CDH over de Centralisatie.

5. De buraps zijn op het punt van de lopende projecten summier en de stand van zaken wordt niet altijd even scherp geformuleerd. Zo wordt de opmerkingen 'past binnen budget' weinig veelzeggend gevonden. Meer informatie over wat het budget is, wat is al uitgegeven en hoe het zit met de risicoreserveringen zou behulpzaam zijn. Net als het geven van verklaringen voor opgetreden afwijkingen. Onlangs is door het AB met het CDH gesproken over de informatievoorziening via de buraps.
6. Er is na realisatie van de Centralisatie geen evaluatie of informatie naar het AB gegaan waaruit blijkt dat de centralisatie ook daadwerkelijk effectief en efficiënt is geweest. Het AB heeft daar ook niet om gevraagd.
7. De bij dit onderzoek betrokken AB-leden geven aan erop te vertrouwen dat de heemraden hen informeert als zich afwijkingen voordoen ten opzichte van de voor het project gestelde kaders, zoals planning en budget.
8. AB-leden die bij dit onderzoek zijn betrokken geven aan dat de Centralisatie West niet bepaald 'top of mind' is binnen het AB. Het brede gevoel over dit project is dat het allemaal wel goed gegaan is en goed heeft uitpakkt. Het onderwerp Waterketen en daarbinnen Zuiveren is binnen het AB ook niet het onderwerp waar de meeste aandacht naar uitgaat.

Lessen voor het vervolg

Uit de gesprekken komt naar voren dat er in de loop der jaren al veel veranderd is in de werkwijze ten opzichte van de start van de Centralisatie West. Een deel van deze veranderingen ontstonden eerst bij het onderwerp Waterveiligheid en werken nu ook door bij projecten in de Waterketen. Genoemd is dat vandaag de dag:

- er aan de voorkant veel meer gewerkt wordt met scenario's. In de verkennende fase wordt het AB meegenomen over wat deze verkennende studies moeten opleveren en welke scenario's moeten worden onderzocht;
- de bestuursvoorstellen veel minder directief zijn, en er meer kritische vragen gesteld worden vanuit het AB ten aanzien van scenario's en afwegingscriteria;
- het meer praktijk is om het AB bij wijzigende omstandigheden te informeren en te vragen of ze een project willen heroverwegen;
- er veel meer aandacht is voor risico's in de bestuursvoorstellen;
- er wordt gerekend met Life Cycle Costs (LCC) in plaats van alleen investeringskosten, en er wordt getoetst aan de Total Cost of Ownership (TCO). Daarmee worden alle jaarlijkse kosten (zoals kosten voor beheer- en onderhoud, chemicaliën- en energieverbruik, kapitaalasten et cetera) in beeld gebracht, zodat betere vergelijking tussen alternatieven mogelijk is.

De RKC vroeg de gesprekspartners aan te geven welke lessen zij nu trekken uit de Centralisatie West. Hierop is het volgende voorgesteld:

Aan de voorkant van een project

- Leg bij complexe projecten aan de voorkant de kaders helder vast.
- Breng de risico's helder in beeld en communiceer deze naar het AB.

- Het BOB-vergadermodel (beeldvorming-oordeelsvorming-besluitvorming) kan het AB helpen om aan de voorkant van een besluit goed geïnformeerd te worden. Goede informatie aan de voorkant ligt aan de basis van een goed besluit. Het BOB-model wordt nu vooral bij grote processen als visies gebruikt. Het zou ook goed kunnen werken bij projecten. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat het schipperen is met de tijd van AB-leden.
- Balans, ordening en focus in de informatievoorziening en in voorstellen. AB-leden krijgen soms enorm veel informatie, met heel veel technische details. Het helpt als informatie op het juiste abstractieniveau wordt aangeboden. Bestuursvoorstellen bieden idealiter een compleet en bondig overzicht van keuzes en risico's (inclusief duiding van kans en impact). Focus op de aspecten die er voor AB-leden toe doen. Neem in het voorstel niet alleen de argumenten op die het besluit ondersteunen, maar ook de argumenten om het niet of anders te doen. Stellers van een AB-stuk zouden moeten vertrekken vanuit de vraag: hoe helpen we het AB een goed besluit te nemen?

Tussentijds:

- Praat bij dergelijke langlopende projecten als CDH het AB regelmatig bij. Niet alleen over de risico's, maar ook om het AB op de hoogte te houden. Zeker als het gaat om de waterzuivering is het CDH een belangrijke informatiebron voor het AB, aangezien er weinig andere stakeholders zijn die signalen kunnen afgeven aan AB-leden.
- Een meer open gedachtewisseling tussen heemraad en commissie. Minder politiek gedreven en meer met een karakter van persoonlijk contact, 'benen-op-tafel' en gezamenlijkheid. Dat is zeker in deze tijd met videovergaderingen lastig. Het AB heeft nog een paar excursies te goed, dus wellicht biedt dat mogelijkheden.
- Kijk in de commissie vaker terug op lopende of uitgevoerde projecten. De agenda van de Commissie is nu erg gericht op vandaag en morgen. Het zou goed zijn om een overzicht te hebben van lopende projecten die we met regelmaat eens doorlopen op stand van zaken. Hoe staat het? Wat gaat goed en wat kan beter? Is er sprake van vernieuwingen en interessante innovaties in het veld, zijn er investeringen nodig? Dat zou wel helpen om meer inzicht te krijgen in de materie.
- Neem het AB mee in de onzekerheden rondom langlopende projecten. Zeker bij langlopende projecten komen er zaken op het pad die niet allemaal te voorzien zijn. Het is ook goed om te duiden dat de wereld er anders uit kan komen te zien.
- Kom er bij het AB op terug als zaken anders lopen.
- Verbeter de informatievoorziening in de buraps. Zorg dat deze zelfstandig leesbaar zijn. Geef niet alleen aan dat een project financieel binnen het budget past, maar ook wat het budget is, wat is uitgegeven, hoe het zit met risicoservering et cetera. Deze actie is al in gang gezet.
- Verzorg bij de behandeling van de buraps standaard een presentatie met nadere details over de grote projecten.
- Neem nieuwe AB-leden goed mee in de keuzes die eerder in het proces gemaakt zijn. En zorg dat nieuwe AB-leden makkelijk kunnen aanhaken. Dit is zeker bij dergelijke grote projecten die verschillende bestuurswisselingen beslaan van belang. Een projectpagina voor het AB in de digitale omgeving, waar alle informatie overzichtelijk bij elkaar staat, zou behulpzaam zijn. Wat is er gebeurd, wat staat er te gebeuren, welke ambtenaar is ermee bezig en kan inlichtingen verstrekken? Met andere woorden: naast ordening op vergadering is een ordening naar (groot) project binnen Docubiz wenselijk.
- Blijf als CDH en AB goed samenwerken. We maken keuzes voor de komende vijftig jaar en het is belangrijk dat we dat goed doen, dat we dat samendoen en van elkaar leren. Kritisch zijn is goed, dat moet, maar laten we ervoor waken dat we niet met elkaar in een afrekencultuur terecht komen.

- Stuur AB-leden standaard de nieuwsbrieven die het waterschap uitbrengt over projecten.
- Nodig AB-leden uit voor werkbezoeken en openingen. Dit vergroot de betrokkenheid van AB-leden bij projecten.

Na afloop:

- Evalueer met elkaar het project. In ieder geval ambtelijk met het projectteam. Om de goede dingen en de leerpunten uit het project te halen. En daar weer op voort te kunnen bouwen.
- Koppel de evaluatie terug naar de Commissie, zodat ook de AB-leden kunnen leren van de opgedane ervaringen.

Aanbevelingen

Op basis van dit onderzoek beveelt de rekenkamercommissie het AB van WSRL het volgende aan:

1. Besluit dat er binnen de digitale omgeving van het waterschap per groot project een overzichtspagina wordt gerealiseerd, waarin aan de hand van een tijdlijn het overzicht van het gehele project wordt geschetst, en per mijlpaal een link naar genomen besluiten is opgenomen. Dit zorgt ervoor dat (nieuwe) AB-leden snel inzicht kunnen krijgen in projecten met een lange looptijd, over wat er is besloten is en wat er nog te gebeuren staat.
2. Bespreek met het CDH op welke manier de bestuursrapportages (buraps) worden aangepast zodat deze voor het AB adequate informatie bevatten om te kunnen sturen. Neem in dit gesprek de mogelijkheden mee voor inzet van een digitale tool voor de gehele P&C-cyclus.
3. Verlang van het CDH zowel aan de voorkant als tijdens de looptijd van projecten inzicht in de risico's van een project door het standaard toevoegen van een risico-paragraaf aan bestuursvoorstellen en in de buraps.
4. Stel als AB kaders vast bij een besluit over een project en maak expliciet dat het AB verwacht dat het CDH actief communiceert met het AB als het project buiten deze kaders komt. Kaders kunnen desgewenst ook in de vorm van een bandbreedte worden vastgelegd.
5. Besluit dat projecten die door het AB zijn aangeduid als 'Groot Project' altijd worden afgesloten met een projectevaluatie en een presentatie in de betreffende Commissie.
6. Werk met elkaar aan een strategisch bestuurlijk verbetertraject om de bestuurscultuur te verbeteren en de bestuurskracht te versterken waardoor het CDH zich vrij voelt om mee- én tegenvallers in een project te melden in, en te bespreken met de commissie.

Nota van Bevindingen

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

De rekenkamercommissie (RKC) van waterschap Rivierenland heeft onderzoek gedaan naar de centralisatie van de waterzuivering in het Land van Heusden en Altena, ook wel aangeduid met de naam Centralisatie West.

De keuze voor dit onderzoek komt voort uit verzoeken van leden van het Algemeen Bestuur (AB) naar een onderzoek op het gebied van zuiveren. De RKC heeft binnen dit onderwerp gekozen voor een onderzoek naar een afgerond project, zodat kan worden teruggeblikt en de balans kan worden opgemaakt.

Met dit onderzoek wil de RKC het AB inzichten aanreiken door:

- Vast te stellen in hoeverre de centralisatie van het afvalwatersysteem in Land van Heusden en Altena 'Centralisatie West' doeltreffend en doelmatig is.
- Vast te stellen of het Algemeen Bestuur (AB) voldoende in staat is gesteld om zijn kaderstellende en controlerende rol te vervullen bij deze centralisatie.
- Lessen te trekken voor toekomstige projecten.

De insteek van dit onderzoek is vooral om te leren van deze Centralisatie. 'Met de kennis van nu' zijn er ongetwijfeld onderdelen die achteraf gezien beter hadden gekund. De RKC ziet het als haar taak om deze zaken te duiden en in perspectief te plaatsen. En om er lessen uit te trekken ter verbetering, zodat het waterschapsbestuur er zijn voordeel mee kan doen.

1.2 Scope en vraagstelling van het onderzoek

Het onderzoek richt zich op de doeltreffendheid en doelmatigheid van de Centralisatie West en de rolinvulling van het Algemeen Bestuur bij dit project. De besluitvorming en realisatie van de Energiefabriek heeft raakvlakken met de centralisatie, maar valt buiten de scope van het onderzoek.

De vraagstelling van het onderzoek is als volgt geformuleerd:

A. Doeltreffendheid en doelmatigheid Centralisatie West

1. Via welke mijlpalen is het proces van de Centralisatie West verlopen?
2. Welke doelstellingen en randvoorwaarden zijn er door het AB verbonden aan de Centralisatie West? Zijn er door het College van Dijkgraaf en Heemraden (CDH) nog aanvullende doelen en randvoorwaarden gesteld aan de Centralisatie West?
3. Welke maatregelen zijn binnen het project Centralisatie West genomen?
4. In hoeverre is het project Centralisatie West doeltreffend?
5. Wat zijn de kosten die gepaard zijn gaan met (de maatregelen van) het project Centralisatie West?
6. In hoeverre is het project Centralisatie West doelmatig?
7. Welke lessen kunnen er getrokken worden uit dit project voor eventueel toekomstige projecten in de afvalwaterketen?

B. Rolinvulling Algemeen Bestuur bij Centralisatie West

1. Op welke momenten is de Centralisatie West aan de orde geweest in het AB en welke besluiten heeft het AB in het kader van dit project genomen?
2. Op welke wijze heeft het AB invulling gegeven aan zijn kaderstellende rol en hoe kijken AB-leden daarop terug?
3. Op welke wijze heeft het AB invulling gegeven aan zijn controlerende rol en hoe kijken AB-leden daarop terug?
4. Zijn AB-leden tevreden over de wijze waarop het door het CDH is geïnformeerd over kosten, risico's en uitvoering vooraf, tijdens en na afronding van het project?
5. Welke lessen kunnen er getrokken worden over de wijze waarop het AB invulling wil en kan geven aan zijn kaderstellende en controlerende rol?

1.3 Onderzoeksproces

Het onderzoek is op 3 maart gestart met een startbijeenkomst met de secretaris-directeur en de concern-controller (als eerste aanspreekpunt van de rekenkamercommissie binnen het waterschap). Vervolgens zijn documenten bestudeerd en gesprekken gevoerd binnen de ambtelijke organisatie, met de betrokken heemraden, de secretaris-directeur en een aantal AB-leden. Zie bijlage 1 voor een overzicht van de gesprekspartners.

Het voornemen van de rekenkamercommissie was om aan de hand van gesprekken met alle elf fracties de ervaringen op te tekenen van de AB-leden over de kaderstellende en controlerende rolinvulling van het AB en de informatievoorziening vanuit het CDH. Dit is echter anders gelopen. De open uitnodiging aan de fracties om in gesprek te gaan leidde tot één gesprek. Het voorstel om in de vorm van een 'leer-sessie' bijeen te komen haalde het niet. De digitale vragenlijst die als alternatief werd opgesteld, is door drie AB-leden ingevuld. Twee AB-leden, die gericht zijn benaderd met het verzoek voor een gesprek hebben hun ervaringen gedeeld met de RKC. De verkregen input van de AB-leden is zeer waardevol, maar biedt onvoldoende basis om te komen tot brede uitspraken over de ervaringen op het niveau van het gehele AB. Om die reden heeft de RKC de vraagstelling en het opgestelde normenkader op dit punt bijgesteld.

Op basis van alle verkregen informatie is vervolgens deze concept-Nota van Bevindingen opgesteld. Om te komen tot bevindingen is gebruik gemaakt van een normenkader. Zie hiervoor bijlage 2.

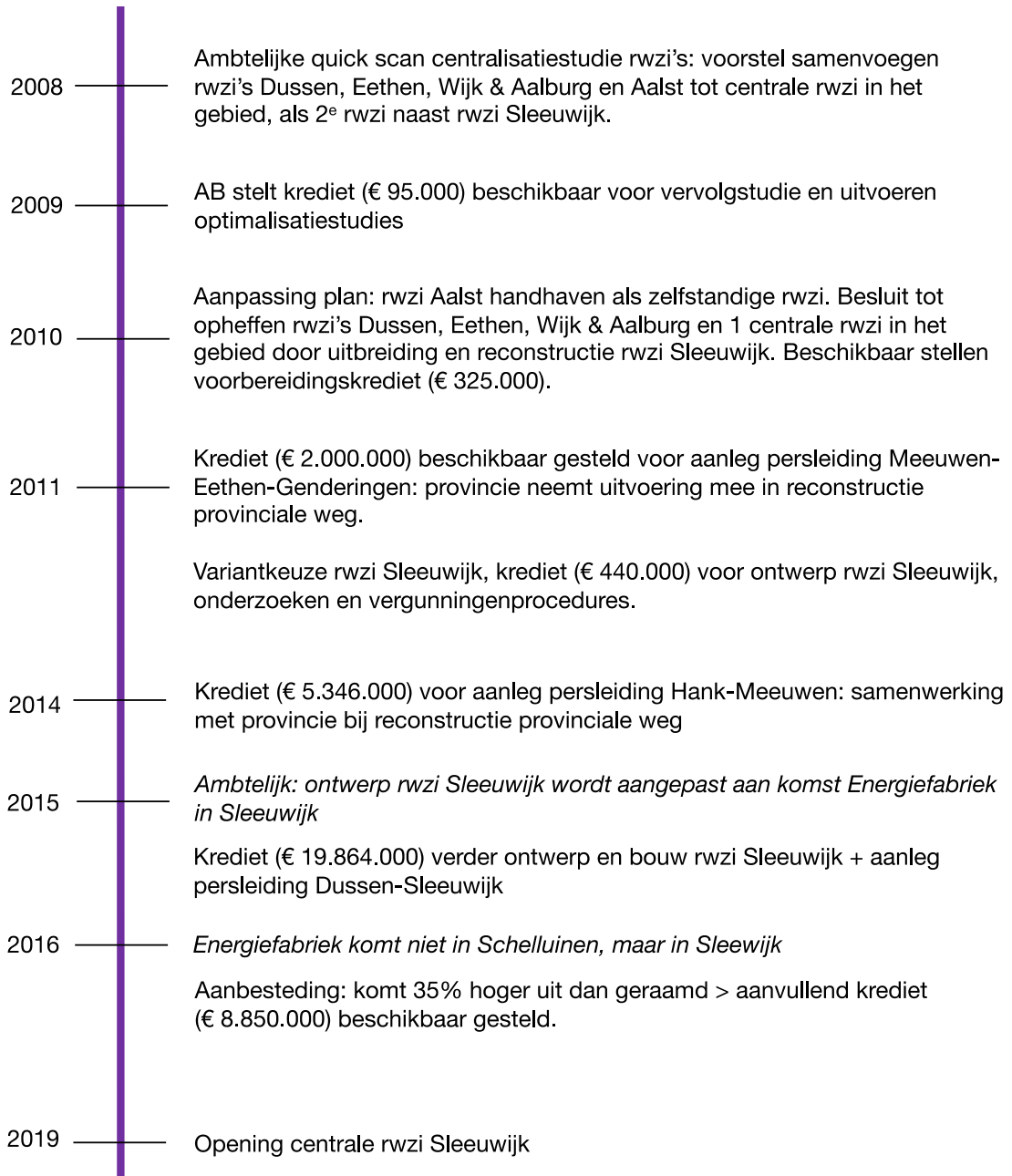
De RKC heeft de uitvoering van het onderzoek uitbesteed aan Margot Gerritsen (PublicStuff) en Mirabella Mulder (Mirabella Mulder Waste Water Management).

1.4 Leeswijzer

Dit onderzoeksrapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 bevat een korte reconstructie van het proces van de Centralisatie West. Een uitgebreide reconstructie is opgenomen in bijlage 3. In hoofdstuk 3 en 4 komen respectievelijk de doeltreffendheid en doelmatigheid van de Centralisatie aan de orde. Hoofdstuk 5 gaat in op de rolinvulling van het Algemeen Bestuur bij dit project. In hoofdstuk 6 staan de lessen die de betrokkenen hebben getrokken uit dit project centraal.

2. Reconstructie Centralisatie West

Op basis van documenten is getracht een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van het verloop van het project Centralisatie West. De mijlpalen staan hieronder op een rij. De volledige reconstructie is opgenomen in bijlage 3.

Centralisatie West

Door deze centralisatie zijn drie kleinere, verouderde zuiveringen die loosden op klein, kwetsbaar water vervangen door één grote, centrale zuivering in Sleeuwijk die loost op groter water. Hiervoor zijn persleidingen aangelegd om het afvalwater naar de centrale zuivering te kunnen transporteren. De drie kleinere rwzi's in Wijk & Aalburg, Eethen en Dussen zijn gesloten, geamoveerd en vervangen door rioolgemalen.

In het project onderscheiden we drie fases:

- Fase 1: Aanleg persleiding Meeuwen-Eethen-Gendringen
- Fase 2: Aanleg persleiding Hank-Meeuwen
- Fase 3: Uitbreiding rwzi Sleeuwijk, renovatie persleiding Dussen-Sleeuwijk en nieuw te bouwen en aan te passen rioolgemalen.

Wat opvalt aan het proces

In het proces van de Centralisatie West valt een aantal zaken op:

- Vooruitlopend op het beschikbaar stellen van het krediet voor het ontwerp en de bouw van de rwzi Sleeuwijk worden al twee persleidingen aangelegd.
- Tijdens het proces wordt duidelijk dat de beoogde Energiefabriek niet in Schelluinen zal worden gerealiseerd, maar in Sleeuwijk. Dit vergt aanpassing van het ontwerp van de rwzi Sleeuwijk.
- De aanbesteding van de bouw van de rwzi komt circa 35% hoger uit dan de raming. Hiervoor wordt door het AB een aanvullend krediet beschikbaar gesteld.

3. Doeltreffendheid Centralisatie West

3.1 Doelen en randvoorwaarden Centralisatie West

Onderzoeksvraag: Welke doelstellingen en randvoorwaarden zijn door het AB verbonden aan de Centralisatie West? Zijn er door het CDH nog aanvullende doelen en randvoorwaarden gesteld aan de Centralisatie West?

Criteria:

- Het AB heeft heldere randvoorwaarden gesteld aan de realisatie van de Centralisatie West.
- Het AB heeft een set meetbare, specifieke en tijdgebonden doelen vastgesteld ten aanzien van de Centralisatie West.
- Het CDH heeft (aanvullende) doelen en randvoorwaarden gesteld aan de realisatie van de Centralisatie West.
- Er is binnen CDH en ambtelijke organisatie sprake van een set doelen, die meetbare, specifieke en tijdgebonden zijn (SMART), die behaald moeten worden in dit project en periodiek herijkt worden.

Bevindingen:

- Het besluit tot de Centralisatie West bevat geen meetbare, specifieke en tijdgebonden doelstellingen en randvoorwaarden voor de Centralisatie West. Het AB heeft besloten welk scenario als uitgangspunt wordt gehanteerd: opheffen van de rwzi's Dussen, Eethen en Aalburg en het centraliseren van afvalwaterbehandeling op één rwzi in Sleeuwijk. In financieel opzicht wordt € 21.765.000 opgenomen in de voorjaarsnota 2010 en conceptbegroting 2011. Op basis van het voorontwerp zullen de ramingen te zijner tijd worden aangepast.
- De Centralisatie past en paste binnen het waterschapsbeleid. Zo was in het bestuursakkoord 2009-2012 afgesproken dat het terugdringen van het aantal (kleinere) rwzi-locaties en een concentratie hiervan speerpunt van beleid is uit een oogpunt van kostenefficiëntie.
- De voorkeursvariant voor de Centralisatie West was op basis van kosten-efficiëntie niet het beste alternatief. Conform de afgesproken criteria met het Algemeen Bestuur in het voorjaar van 2010 diende de netto contante waarde over maximaal 35 jaar gelijk te zijn of positiever dan de autonome situatie (handhaven huidige rwzi's, scenario 4). Dit verschil bedroeg over 35 jaar 8% en over 15 jaar 56%. Dit betekent dat handhaving van de huidige situatie significant lagere kosten met zich had meegebracht. Het besluit tot centralisatie is vooral ingegeven door de kwalitatieve aspecten, die geen plek hadden in de multicriteria-analyse. De gebruikte criteria zijn echter onvoldoende SMART geformuleerd, waardoor ook deze niet hebben geleid tot concrete doelstellingen voor het project.
- Scherpe en eenduidige doelstellingen ontbreken vanuit het CDH en de ambtelijke organisatie van het waterschap, behalve dat de rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg moeten worden opgeheven, het afvalwater van deze kernen naar rwzi Sleeuwijk moet worden verpompt en aldaar moet worden behandeld.
- Ook binnen de ambtelijke organisatie van het waterschap ontbreekt het aan een vastgelegde set aan doelen, die meetbare, specifieke en tijdgebonden zijn (SMART), die behaald moeten worden in dit project en periodiek herijkt worden.

- Dat er geen doelstellingen zijn geformuleerd betekent dat ook gedurende het project niet periodiek herijkt kon worden of deze behaald zouden worden. Dit geldt zowel vanuit het CDH als vanuit de ambtelijke organisatie van het waterschap.

Toelichting

Uit de gesprekken met de ambtelijke organisatie komt naar voren dat er rondom het Beheerplan Zuiveren 2006-2011 een aantal informerende bijeenkomsten met het AB heeft plaatsgevonden. Rond 2008/2009 zijn voor het AB alle 39 zuiveringen in beeld gebracht, met mogelijkheden tot centralisatie en het voorleggen van bovenstaande kaders. Het Beheerplan Zuiveren 2006-2011 bevatte een aantal voornemens rondom centralisaties. Zoals dat bij renovaties van rwzi's kleiner dan 20.000 inwonersequivalenten (i.e.) zeker tot centralisatie wordt overgegaan en bij renovaties van rwzi's tussen 20.000 en 50.000 i.e. gestreefd wordt naar centralisatie: er moet dan een overweging worden gemaakt of dit zinvol is.² Daarnaast is gekozen voor 3 locaties van centrale ontwatering van slib en Energiefabrieken. Deze kaders zijn volgens een bron uit de ambtelijke organisatie door het AB onverkort overgenomen, al is niet duidelijk of dit ook formeel is gebeurd.

In het bestuursakkoord 2009-2012 van waterschap Rivierenland is het terugdringen van het aantal (kleinere) rwzi-locaties en een concentratie hiervan speerpunt van beleid uit een oogpunt van kostenefficiency.

Het Algemeen Bestuur heeft in november 2010 besloten tot de Centralisatie West. In het onderliggende bestuursvoorstel (met nummer 200946670) zijn verschillende scenario's gepresenteerd. Op basis van een multicriteria-analyse zijn verschillende scenario's gewogen. Dit gebeurt aan de hand van criteria die overeenkomen met de criteria die op 29 maart 2010, acht maanden voor goedkeuring van dit voorstel, zijn benoemd in een extra bijeenkomst met het AB over centralisaties. Dit heeft uiteindelijk tot een voorkeursvariant geleid waarmee het AB heeft ingestemd.

In bijlage 2 bij het voorstel wordt aangeduid hoe de scenario's scoren op een aantal criteria.

Totaal contante waarde	< € 53-55*10 ⁶ = 5 pnt / € 55-57*10 ⁶ = 3 pnt / € 57-60*10 ⁶ = 1 pnt
Duurzaamheid	Energieverbruik, CO2 uitstoot en duurzaam bouwen (hergebruik, milieubelasting bij oprichting installatie, restafval)
	Duurzaam, lage uitstoot en energieverbruik = 5 pnt / duurzaam, hoger energieverbruik = 4 pnt / neutraal = 3 pnt / niet duurzaam, hoge uitstoot en energieverbruik = 1 pnt
Flexibiliteit	Toekomstvast, flexibiliteit ten aanzien van toekomstige ontwikkelingen en flexibiliteit in bedrijfsvoering, 5 pnt = goed / 1 pnt = slecht
Omgevingsfactoren	Geur- en geluidsbelasting, transportbewegingen, visuele aspecten, ontvangend opp.water en levering gezuiverd water aan derden, 1 pnt = hoog(veel) / 5 pnt = laag(weinig)
Complexiteit techniek	Uitvoeringstijd, bedrijfsvoering in stand tijdens bouw; kort-ja = 5 pnt / lang-ja = 4 Pnt / kort-nee = 2 pnt / lang-nee = 1 pnt
Afhankelijkheid derden	Vergunningen, instanties, juridische afwikkelingen; weinig te verwachten = 5 pnt / 'normale' afstemming = 3 pnt / veel afhankelijkheid = 1 pnt

² AB-voorstel 2010-06450

		Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3	Scenario 4	Scenario 5
Parameter	W e g i n g	Rwzi Aalst aanpassen, Dussen + Aalburg opheffen. Rwzi Eethen centrale rwzi LvH&A (zuid)	Rwzi Aalst handhaven, kernen afkoppelen, Dussen + Aalburg opheffen. Rwzi Eethen centrale rwzi LvH&A (zuid)	Rwzi Aalst Dussen + Aalburg opheffen. Rwzi Eethen centrale rwzi LvH&A (zuid)	Rwzi's Dussen, Eethen, Aalburg Aalst en Sleeuwijk handhaven	Eén centrale rwzi Sleeuwijk, rwzi Aalst handhaven, overige rwzi's opheffen
Contante waarde	5	4	3	1	4	3
Duurzaamheid	2	4	3	4	3	5
Flexibiliteit	1	5	4	5	2	5
Omgevings-factoren	1	3	2	3	2	3
Complexiteit techniek	1	4	3	4	3	4
Afhankelijk derden	1	3	3	3	4	3
Totaal		23	18	20	18	23
Gewogen totaal		43	33	28	37	40

Wat opvalt aan de multicriteria-analyse is dat alleen de totale contante waarde SMART is gemaakt met kwantitatieve waardes. De overige factoren zijn niet SMART: er worden vele zaken bij elkaar onder één noemer gebracht en de beoordeling is zeer kwalitatief. Waarom welke scores zijn gegeven wordt verder niet toegelicht. De gegeven scores zijn dan ook niet navolgbaar. Nu is het bijvoorbeeld onduidelijk waarom scenario 5 duurzamer wordt gevonden (maximale score 5) dan scenario 1 (score 4) en scenario 2 (score 3), terwijl dit allen centralisatievarianten zijn. Het criterium duurzaamheid had veel scherper kunnen worden ingevuld met een berekening van de CO₂-emissie, welke op dat moment al voorhanden was, waarin het energieverbruik voor transport, afvalwaterzuivering, chemicaliën en hergebruik of nieuwbouw van betonnen constructies had kunnen worden gekwantificeerd. Ook is niet duidelijk waarom de verschillende wegingsfactoren voor deze criteria zijn gekozen.

Op basis van bovenstaande tabel wordt het volgende in het AB-voorstel genoemd: "Op basis van de behaalde scores kan worden geconcludeerd dat centralisatie volgens scenario 1 en 5 voorkeur genieten boven de andere scenario's."

Uiteindelijk wordt gekozen voor een voorkeursvariant die uitgaat van centralisatie op rwzi Sleeuwijk (scenario 5). In het AB-voorstel wordt dit als volgt geformuleerd:

1. In het bestuursakkoord 2009-2012 is vastgelegd dat het terugdringen van het aantal (kleinere) rwzi-locaties en een concentratie hiervan speerpunt van beleid is uit een oogpunt van kostenefficiëntie. Dit beleid is voor het centraliseren van afvalwaterbehandeling in het Land van Heusden en Altena in belangrijke mate van toepassing op scenario 5 en in iets mindere mate voor scenario 1.

2. Het convenant duurzaam bouwen geldt eveneens als speerpunt in het beleid van het waterschap. Eén centrale rwzi te Sleeuwijk vergt minder ruimtebeslag dan twee rwzi's in het Land van Heusden en Altena. Voor één centrale rwzi te Sleeuwijk moet wel een transportstelsel worden aangelegd dat weer meer energie vergt vanwege de grotere afstanden voor het transporteren van afvalwater. Dit aspect rijgt naar een voorkeur voor scenario 1.
3. In het kader van het waterschapakkoord is toegezegd een energiereductie van 2% per jaar tot 2020 na te streven. De kansen voor energierugwinning door slibgisting zijn bij één centrale rwzi groter dan bij twee rwzi's in dit gebied. Dit aspect pleit eveneens voor één centrale rwzi Sleeuwijk volgens scenario 5.

Naast beleidsoverwegingen spelen nog andere aspecten een rol in de besluitvorming zoals:

4. In de vergelijking is geen rekening gehouden met lozing van effluent op "gevoelig" binnenwater. De lozingsnormen voor effluent geven nu nog geen aanleiding tot het treffen van aanvullende maatregelen of het verplaatsen van het lozingspunt naar buitenwater. Als de lozingsnormen voor het effluent verder worden aangescherpt (afhankelijk van de stand der techniek) heeft dat geen gevolgen voor scenario 5, omdat het lozingspunt al is gesitueerd nabij het uitwateringswerk naar de Boven-Merwede. Voor scenario 1 moeten in dat geval aanvullende maatregelen worden getroffen en/of het lozingspunt worden verplaatst.
5. Het zuiveringsconcept voor een centrale rwzi kan volgens de nieuwste technologische inzichten worden ontworpen met toepassing van een energiezuinig (beluchtings)systeem.

Met het nemen van het besluit wordt het doel van het project Centralisatie West om de behandeling van afvalwater van de rwzi's Dussen, Eethen, Wijk & Aalburg te centraliseren op rwzi Sleeuwijk. Met als achterliggende gedachte dat centralisatie van afvalwaterbehandeling per inwonerequivalent (i.e) minder geld kost. Gezien de kleine schaalgrootte van de rwzi's Dussen, Eethen en Wijk&Aalburg en vanuit de overwegingen 1 en 2, was destijds de gedachte dat het kosteneffectiever en - efficiënter was om deze rwzi's te sluiten, het afvalwater naar rwzi Sleeuwijk te transporteren en daar op de gerenoveerde rwzi Sleeuwijk te behandelen. Het is bij centralisatiestudies echter altijd de vraag of de kosten en inspanningen om het transportstelsel aan te leggen opwegen tegen de lagere behandelingskosten per i.e. Aan de hand van een analyse moet dan ook bepaald worden of centralisatie nuttig en zinvol is.

Uit het bestuursvoorstel en interviews met de ambtelijke en bestuurlijke organisatie komt duidelijk naar voren dat centralisatie wordt ingegeven vanuit kostenefficiëntie. Dit wordt als eerste overweging genoemd om te kiezen voor scenario 5. Aangegeven wordt dat in het bestuursakkoord 2009-2012 is vastgelegd dat het terugdringen van het aantal (kleinere) rwzi-locaties en een concentratie hiervan speerpunt van beleid is uit een oogpunt van kostenefficiëntie. Dit is echter in tegenspraak met het gekozen scenario 5 (centralisatie op Sleeuwijk). In de totale contante waarde berekening blijkt uit de onderbouwende bijlagen 1 en 2 bij het bestuursvoorstel dat de investeringskosten en contante waarde over meer dan 35 jaar hoger zijn voor het realiseren van de centralisatie op rwzi Sleeuwijk dan het handhaven van de bestaande situatie. Het centraliseren op rwzi Sleeuwijk is zelfs over 100 jaar qua kosten niet voordeliger dan handhaving van de bestaande situatie (scenario 4). Scenario 1 (nieuwbouw op een andere locatie dan Sleeuwijk) is over 100 jaar wel voordeliger dan handhaving van de bestaande situatie, maar ook dit geldt niet voor 15 en 35 jaar (zie volgend tabel).

	Maatregelen	Kontante waarde 15 jaar	Kontante waarde 35 jaar	Kontante waarde 100 jaar
Scenario 1	Rwzi Aalst handhaven/aanpassen + nieuwbouw rwzi LvH&A(zuid)	€ 21.000.000	€ 38.600.000	€ 55.600.000
Scenario 2	Rwzi Aalst handhaven Delwijnen en Nederhemert naar nieuwbouw rwzi LvH&A	€ 22.300.000	€ 40.100.000	€ 57.300.000
Scenario 3	Rwzi Aalst opheffen + aansluiten op nieuwbouw rwzi LvH&A(zuid)	€ 27.800.000	€ 43.200.000	€ 59.500.000
Scenario 4	Rwzi's Dussen, Eethen, Aalburg, Aalst en Sleeuwijk handhaven	€ 15.400.000	€ 37.900.000	€ 56.000.000
Scenario 5	Rwzi's Dussen, Eethen, Aalburg opheffen en één centrale rwzi Sleeuwijk.	€ 24.000.000	€ 40.900.000	€ 56.700.000

Voor een neutrale business case dient de netto contante waarde over maximaal 35 jaar gelijk te zijn of positiever dan de autonome situatie (handhaven huidige rwzi's). Dit is zo vastgelegd in de Quicksan centralisatiestudie uit 2008 en de extra AB-vergadering over de criteria uit het voorjaar van 2010. Dit was ook eerst het uitgangspunt conform ambtelijke notities, maar hier is van afgeweken om de centralisatie er "positiever" te laten uitkomen³. Op basis van de kostenramingen in 2010 kan dus betwijfeld worden of het centraliseren op rwzi Sleeuwijk kosten-efficiënt is.

Over de invulling van de criteria hebben we als RKC een aantal opmerkingen/overwegingen:

- Uit de gesprekken is naar voren gekomen dat voor het criterium duurzaamheid vooral gekeken is naar de energie voor afvalwaterbehandeling en niet naar afvalwatertransport.
- Hergebruik van betonnen constructies en duurzaam bouwen is een speerpunt. Het valt echter te betwijfelen of de vermeden CO₂-emissie door geen nieuwe tanks te bouwen opweegt tegen het hoge energieverbruik van het transport en de minder optimale lay-out van de bestaande beluchtingstanks (bij nieuwbouw hadden diepere tanks kunnen worden gerealiseerd, welke energiegunstiger zijn dan de bestaande tanks op Sleeuwijk. Hierdoor is ook overweging 5 twijfelachtig.
- Qua duurzaamheid heeft de realisatie van de Energiefabriek een belangrijke rol gespeeld (overweging 3). Feiten, aannamen en veronderstellingen zijn hierin niet eenduidig vastgelegd, waardoor de algeheel overheersende gedachte was, dat het centralisatieproject sowieso duurzaam zou zijn omdat "vrachtwagens niet de hele tijd heen en weer moeten rijden met slib omdat dit gewoon echt helemaal niet duurzaam is". De rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg waren echter heel klein en het valt te betwijfelen of het continue transporteren van afvalwater vanuit deze rwzi's duurzamer is dan een klein aantal vrachtwagentransporten.
- Ten aanzien van overweging 4 (het wegnemen van de lozingen van effluënten op het "binnenwater van het waterschap") blijkt uit gesprekken met de ambtelijke organisatie en heemraden, dat deze een zeer belangrijke rol heeft gespeeld, terwijl deze in het AB-voorstel als aanvullende overweging wordt beschouwd. Vanuit de KaderRichtlijnWater (KRW) dienden deze rwzi's te worden aangepast om te voldoen aan zeer strenge eisen voor de lozing van fosfaat en stikstof uiterlijk per 2027. Gezien de aard van het oppervlaktewater waar deze rwzi's op loosden was het de vraag of met de stand der technologie in 2010 dit wel haalbaar was. Zelfs bij toepassing van de meest geavanceerde

³ Excelbestand 080109 Memo THO centralisatie rwzi's HAB -bijlage 2 + gespreksverslagen ambtelijke organisatie

zuiveringstechnologieën zou de oppervlaktewaterkwaliteit waarschijnlijk niet voldoen aan de KRW, omdat het stilstaand water betrof. Handhaving van deze installaties betekende complete nieuwbouw. Aanvullend zouden dan nog zogenaamde "doorspoelmaatregelen" noodzakelijk zijn vanuit het watersysteem. Een en ander zou veel meer investeringen vergen, maar dit is niet doorgerekend.

Conclusie: De redenen voor de centralisatie en doelstellingen voor deze centralisatie zijn niet eenduidig vastgelegd. Uit de interviews met de ambtelijke organisatie worden de volgende doelstellingen herleid:

1. Het verbeteren van de oppervlaktewaterkwaliteit in het gebied van Heusden en Altena: het wegnemen van de effluentlozingen van rwzi's Dussen, Eethen en Wijk & Aalburg op gevoelig oppervlaktewater en deze verplaatsen naar het lozingspunt van rwzi Sleeuwijk (groot oppervlaktewater).
2. De rwzi's Dussen, Eethen en Wijk & Aalburg waren sterk verouderd, zowel qua technologie als onderhoudsstaat van de installaties. De rwzi's kenden veel storingen, overschreden lozingsnormen en vergden daarom veel aandacht vanuit beheer en onderhoud. Handhaving van deze installaties zou complete nieuwbouw inhouden, vanwege vergaande eisen voor verwijdering van stikstof en fosfaat.
3. De rwzi Sleeuwijk was ook verouderd, maar in betere staat, losde op groot oppervlaktewater (waarvoor geen KRW-eisen gelden) en kon naar verwachting goed worden gerenoveerd om nog zeker 30 jaar mee te gaan.

Bovenstaande is niet eenduidig vastgelegd. Er is binnen (de ambtelijke organisatie van) het waterschap geen sprake van een set doelen, die meetbare, specifieke en tijdgebonden zijn (SMART), die behaald moeten worden in dit project en periodiek herijkt (konden) worden. Daarna is ook niet meer op deze criteria getoetst, niet tussentijds en ook niet aan het einde van het project. Er is met name gestuurd op het realiseren van het project binnen de beschikbaar gestelde kredieten (zie ook de paragraaf doelmatigheid).

3.2 Uitvoering Centralisatie West

Onderzoeksvraag: Welke maatregelen zijn binnen het project Centralisatie West genomen?

Criterium: Het waterschap beschikt over een overzicht van de maatregelen die in het kader van het project Centralisatie West zijn uitgevoerd.

Bevinding:

De ambtelijke organisatie heeft een goed overzicht als het gaat om de uitgevoerde maatregelen. De volgende maatregelen zijn genomen:

- Realisatie van drie transportgemalen (Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg) en sloop en aanpassing van gemaal Meeuwen.
- Aanleg van persleidingentracés vanuit de kernen Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg naar rwzi Sleeuwijk.
- Renovatie en uitbreiding van de biologische en hydraulische capaciteit van rwzi Sleeuwijk.
- Sloop rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg en herinrichting terreinen.

Toelichting

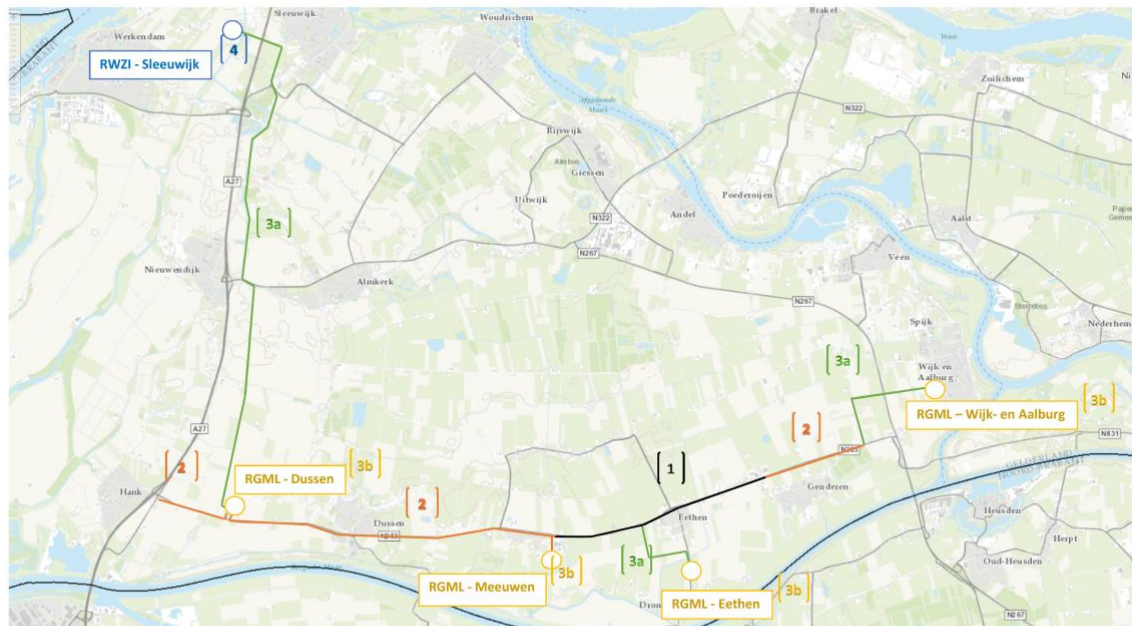
Voor het centralisatie project diende het afvalwater te worden "opgepikt" op de zuiveringen Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg door de bouw van vier nieuwe transportgemalen (Dussen,

Eethen, Wijk & Aalburg en Meeuwen). Het afvalwater wordt vervolgens getransporteerd vanuit deze gemalen via nieuw aangelegde persleidingtrace's naar de rwzi Sleeuwijk. Vanwege werkzaamheden aan de N283 door de provincie is de aanleg van twee persleidingentrajecten (Hank-Meeuwen en Meeuwen-Eethen-Genderen) uitgevoerd vooruitlopend op het tracé Dussen-Sleeuwijk, de nieuwbouw van de gemalen en aanpassingen aan rwzi Sleeuwijk. Bij de realisatie van de gemalen en de aanpassingen aan Sleeuwijk zijn tevens de resterende aansluitingen vanuit rioolgemaal Meeuwen, Eethen en Wijk en Aalburg meegenomen. Zie onderstaande figuur.

Centralisatie rioolwaterzuivering in het Land van Heusden en Altena

Deel fasering aanleg persleiding, rioolgemaal en centrale rwzi Sleeuwijk

14 juli 2015 bijlage bij voorstel met registratie nummer: 201502636

Deel fasering aanduiding

[1] = Persleiding tracé gereed uitgevoerd in 2011 - 2012

[2] = Persleiding tracé N283 uitvoering in 2015 - 2016

[3a] = Persleiding tracé voorbereiding in 2015 - 2016 en uitvoering in 2016 - 2018

[3b] = Te bouwen Rioolgemalen op de te amoveren zuiveringen voorbereiding in 2015 - 2016 uitvoering in 2017 - 2018

[4] = Centrale RWZI Sleeuwijk voorbereiding en uitvoering in 2015 - 2018

Door de centralisatie neemt het aanbod van afvalwater op rwzi Sleeuwijk toe. Daarnaast diende rwzi Sleeuwijk sowieso te worden uitgebreid vanwege een toename van het aanbod van afvalwater uit de eigen regio en hydraulische overbelasting anno 2010. Rwzi Sleeuwijk is dan ook in capaciteit verhoogd van 64.000 i.e. en 1.920 m³/h naar 93.000 i.e. en 3.600 m³/h.

Hiervoor zijn de volgende installaties gerealiseerd:

- Nieuw ontvangwerk, roostergoedverwijdering en zandvanger
- Nieuwe voorbezinktank
- Nieuwe nabezinktank
- Herinrichting beluchtingstank van 2 naar 3 zones + compleet opnieuw inrichten met nieuwe beluchtingselementen en recirculatiepompen
- Nieuwe banddikker

Daarnaast zijn alle bestaande installaties op het gebied van werktuigbouw, elektrotechniek en procesautomatisering vervangen en zijn betonschades gerepareerd.

Gedurende het project en wel op het laatste moment (circa 0,5 jaar voor aanbesteding) is het ontwerp van de waterlijn, slibindikking en slibbuffering aangepast om de Energiefabriek op rwzi Sleeuwijk te realiseren in plaats van rwzi Schelluinen. Tijdens interviews met de ambtelijke

organisatie wordt aangegeven dat de realisatie van de voorbezinktank niet nodig was voor centralisatie, maar dat dit alleen nodig was voor de Energiefabriek. Dit blijkt echter niet uit het Voorontwerp wat bij de aanbestedingsstukken zit van Witteveen en Bos⁴. Uit ditzelfde voorontwerp blijkt zelfs, dat ook met voorbezinking er een risico wordt gelopen met het behalen van de gewenste effluentkwaliteit. Er is geen vastlegging dat op dit risico is geacteerd en/of maatregelen zijn genomen; in de aangeleverde documenten ontbreekt het aan vastgelegde risico-analyses en risicomanagement in fasen 1 en 2 (zie paragraaf 4.2 t.a.v. risicomanagement).

3.3 Beoordeling doeltreffendheid

Onderzoeksvraag: In hoeverre is het project Centralisatie West doeltreffend?

Criteria:

- Het waterschap heeft inzicht in de mate waarin het project bijdraagt aan de gestelde doelen en voldoet aan de randvoorwaarden.
- Met de uitgevoerde maatregelen is invulling gegeven aan de doelen en randvoorwaarden.

Bevindingen:

- Het transport en de behandeling van afvalwater vanuit de voormalige rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg is succesvol gerealiseerd op rwzi Sleeuwijk. Rwzi Sleeuwijk is grondig gerenoveerd en vernieuwd om deze hogere belasting aan afvalwater aan te kunnen en voldoet aan de lozingseisen voor het effluent.
- De oppervlaktewaterkwaliteit van het "binnenwater" van het Waterschap Rivierenland is verbeterd door het beëindigen van de effluentlozingen vanuit de rwzi's Dussen, Eethen en Wijk & Aalburg.

Toelichting

Zoals in paragraaf 3.2 is aangegeven zijn doelen en randvoorwaarden niet vastgelegd. Het transport en behandeling van afvalwater vanuit de voormalige rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg is succesvol gerealiseerd op rwzi Sleeuwijk in 2019. De enige doelstelling waar "hard" op kan worden afgerekend is dat het afvalwater behandeld wordt (afnameverplichting 100% oftewel er wordt voldaan aan de afgesproken capaciteit van transport van aanstromend rioolwater en afstromend regenwater conform de rioleringsplannen met de gemeenten conform de OAS-en) en dat de effluenteisen voor rwzi Sleeuwijk worden behaald. Dit is het geval. Hiermee zijn tevens de lozingen op gevoelig KRW-oppervlaktewateren van het de rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg beëindigd.

⁴ Vraagspecificatie deel 1a Eisen waaraan het werk dient te voldoen Voorontwerp renovatie en uitbreiding rwzi Sleeuwijk, 31 maart 2016

Criterion: Het waterschap heeft inzicht in opgetreden positieve en negatieve neveneffecten van het project.

Bevindingen:

- Er heeft geen afrondende projectevaluatie plaatsgevonden met de betrokkenen en aangezien doelstellingen en randvoorwaarden voorafgaand en gedurende het project ontbreken is het lastig om een uitspraak te doen over neveneffecten in dit project.
- De beheerder van de rwzi is "zeer tevreden" met het eindresultaat.
- Qua omgevingsmanagement mag de Centralisatie West een voorbeeldproject worden genoemd.
- De geuroverlast van de rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg is beëindigd.

Toelichting

Uit de gesprekken komt naar voren dat er geen eindevaluatie van het project heeft plaatsgevonden. Een dergelijke evaluatie zou de vindplaats zijn voor opgetreden neveneffecten. Wel is er in het projectdossier een document aangetroffen met de titel evaluatie. Dit rapport is echter niet volledig en niet ondertekend, waardoor we deze niet kunnen zien als volwaardige evaluatie.

Als het gaat om de neveneffecten dan is het goed om de volgende twee aspecten voor het voetlicht te brengen:

1. De beheerder van de rwzi is "zeer tevreden" met het eindresultaat. Er is één en al waardering over de wijze waarop de beheerder is meegenomen in het ontwerptraject (inclusief de technologen) en dat is opmerkelijk voor een groot renovatieproject, waarin meestal spanningen optreden tijdens in- en uitbedrijfname van installaties en wat hinderlijke zorgpunten overblijven voor een beheerder waar deze dag in dag uit mee geconfronteerd wordt. Op dit punt heeft de ambtelijke organisatie een voortreffelijke prestatie geleverd.
2. Qua omgevingsmanagement mag de Centralisatie West een voorbeeldproject worden genoemd: er zijn conform de stukken geen belemmeringen, vertragingen en of kostenverhogingen ontstaan, wat een unicum mag worden genoemd voor een dergelijk project dat flink ingrijpt op de omgeving (goedkeuring van grondeigenaren voor aanleg van het persleidingstelsel, maar ook nauwelijks bezwaren vanwege geur- en geluidsoverlast tijdens de bouw en aanleg van de persleidingen, gemalen en rwzi, en ook na inbedrijfname). Juridische procedures zijn tot een minimum beperkt door goed contact met de omgeving zelfs bij inpassing van de Energiefabriek. Normaliter kunnen inspraakprocedures van omwonenden en grondeigenaren een dergelijk project flink vertragen en tot hoge kosten leiden. Hierbij wordt wel opgemerkt dat een groot deel van het persleidingennet is aangelegd in samenwerking met en door de provincie.
3. Uit de interviews met de ambtelijke organisatie blijkt dat de rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg geur- en geluidsoverlast veroorzaakten in de omgeving. Deze rwzi's lagen veelal tegen de bebouwing en dorpskernen aan. "Wijk & Aalburg was er het slechtste aan toe: deze dateerde uit de jaren 60 en had geen grofvuilverwijdering. Bijna dagelijks moest deze zuivering worden bezocht om steringen op te lossen. Daarnaast loosde deze zuivering op een hele kleine sloot van een kilometer lang. Bij slibuitspoelingen moest deze hele sloot schoongemaakt worden, vanwege geuroverlast naar de omgeving. Eethen en Dussen dateerden van de jaren '70 en ook daar waren veel steringen, was het onderhoud erg intensief en traden slibuitspoelingen op. Ook hier was weer het probleem van lozing op klein stilstaand oppervlaktewater met (stank)problemen voor de omgeving als gevolg bij slibuitspoeling."

4. Doelmatigheid Centralisatie West

4.1 Kosten Centralisatie West

Onderzoeksvraag: Wat zijn de kosten die gepaard zijn gaan met (de maatregelen van) het project Centralisatie West?

Criterium: Het waterschap heeft inzicht in de kosten die gepaard zijn gegaan met de planvorming en de realisatie van het project Centralisatie West.

Bevindingen:

- De ambtelijke organisatie heeft inzicht in de kosten, maar deze zijn maar zeer beperkt en summier gedeeld met het bestuur. Er heeft geen projectevaluatie plaatsgevonden waarin de kosten op een rij zijn gezet.
- Er zijn geen totale kostenramingen gemaakt voorafgaand aan de aanleg van de eerste persleiding, doordat er gekozen is snel mee te koppelen aan de werkzaamheden aan de provinciale weg is al in 2011. Hierdoor is ver voor de uitvoering van het grootste deel van de werkzaamheden (rwzi, gemalen en overige persleidingen) een point of no return ontstaan, waarvan de risico's niet duidelijk waren. Op zich zijn door de koppeling wel uitvoeringskosten bespaard.
- Er was sprake van zeer positief ramen naar de kant van de opdrachtgever en er was onvoldoende aandacht voor de veranderende markt in 2015, waarbij werken weer werden aanbesteed tegen "realistische prijzen". Aan het bestuur is een zeer positieve raming voorgelegd voor de kredietaanvraag voor de realisatie rwzi, gemalen en laatste deel persleiding Dussen-Sleeuwijk.
- De overschrijding van de kosten voor de uitvoering van rwzi en gemalen met 35% (8,8 miljoen aanvullend uitvoeringskrediet) wordt in de informatie naar het AB geduid als 'aantrekkelijke marktwerking'. Dit speelt zeker een rol, maar feit is dat de ramingen aan de voorkant al zeker 20% te laag waren.
- Bij de aanvraag van de uitvoeringskredieten ontbreekt het aan gedegen risico-analyses; centralisatie was een doel op zich.

Toelichting

De totale kosten van het project bedragen € 35.839.160⁵. Uit een excelbestand uit de projecttool is de verdeling tussen transport en rwzi af te leiden⁶ en hierin wordt het totaalbedrag bevestigd. Ons is geen definitief totaaloverzicht met onderverdeling naar posten aangereikt.

Het project wordt in de rapportages naar het bestuur veelal gepresenteerd in twee delen: transportstelsel (persleidingen en gemalen) en aanpassingen rwzi Sleeuwijk. In onderstaande tabel staan de verschillende kostenramingen, welke bij belangrijke AB-besluiten (besluit tot centralisatie en kredietverleningen) zijn opgenomen in de voorstellen voor deze twee onderdelen inclusief de uiteindelijke kosten.

⁵ Projectevaluatie dd 9-7-19, niet ondertekend/vastgesteld

⁶ Projectbeheersingtool AWS LvHenA 20191122

AB-besluiten	Onderwerp	Transport-stelsel	RWZI	Totaal (miljoen euro)
200946670 dd 26/11/2010	Besluit tot centralisatie	Niet genoemd	Niet genoemd	<ul style="list-style-type: none"> • € 23,869 raming investeringen • € 21,675 opgenomen in begroting 2011/meerjaren raming
201122417 dd 16/9/2011	€ 2,0 miljoen kredietverlening persleiding Meeuwen-Genderen	Niet genoemd	Niet genoemd	€ 21,675
201414155 dd 28/11/2014	€ 5,346 miljoen kredietverlening persleidingdeel Hank en Meeuwen	€ 12,57 miljoen	Niet genoemd	Niet genoemd
201502636 dd 25/9/2015	€ 19,864 miljoen kredietverlening ontwerp, realisatie uitbreiding rwzi Sleeuwijk incl. renovatie persleiding tracé tussen Dussen en Sleeuwijk en nieuw te bouwen en aan te passen rioolgemalen.	€ 11,698 miljoen	€ 15,5 miljoen	€ 27,198 (tevens opgenomen in begroting 2015/ meerjarenraming)
201615721 dd 15/11/16	€ 8.850.000,-- aanvullend krediet voor ontwerp, realisatie uitbreiding rwzi Sleeuwijk incl. renovatie persleiding tracé tussen Dussen en Sleeuwijk en nieuw te bouwen en aan te passen rioolgemalen.	Niet genoemd	Niet genoemd	€ 36,048
Gerealiseerd	Na oplevering 1/7/2019	14,7 miljoen	21,1 miljoen	€ 35,839

Uit paragraaf 3.1 blijkt al dat doelstellingen en randvoorwaarden niet eenduidig zijn vastgelegd, zowel niet vanuit de ambtelijke organisatie als vanuit het bestuur. Uit gesprekken komt dat er vooral gestuurd werd op het binnen de kredietaanvragen blijven. Een projectevaluatie heeft niet plaatsgevonden, aangezien "het project binnen budget is gebleven". Dit is echter wel een hoger budget dan oorspronkelijk gedacht en roept vragen op, aangezien niet voldaan is aan de business case uit 2010 (verschil kontante waarde centralisatie op rwzi Sleeuwijk t.o.v. handhaving bestaande rwzi's).

Wat opvalt in de communicatie naar het bestuur is dat het project Centralisatie West pas vanaf de 1e burap 2016 wordt aangemerkt als "groot project", waarmee het algemeen bestuur ook daadwerkelijk wordt geïnformeerd over de financiën en voortgang van dit project.

Bij de aanvraag van de uitvoeringskredieten ontbreekt het aan gedegen risico-analyses. Bijvoorbeeld bij het beschikbaar stellen van het krediet in 2011 voor de uitvoering van de persleiding Meeuwen-Eethen-Genderen. Hiermee is de keuze voor centralisatie in feite definitief, wat opmerkelijk is aangezien het bestuur verder niet geïnformeerd wordt over de afzonderlijke kostenramingen voor de rwzi en het persleidingdeel. Dit gebeurt nogmaals bij het persleidingtraject Hank-Meeuwen. Deze gaat in uitvoering voordat het krediet voor de uitvoering van de aanpassing van rwzi Sleeuwijk wordt aangevraagd. Hier wordt wel een kostenraming voor het transportstelsel vermeld, maar niet de totale kostenraming van het project. Beide realisaties zijn "naar voren" getrokken ten opzichte van de originele planning van het project. Dit wordt gedaan om de uitvoering van deze persleidingen mee te laten lopen bij de reconstructie van de N283. Dit zorgt uiteraard voor een besparing en minder risico's in de uitvoering op het gebied van juridische procedures met grondeigenaren. Hierdoor ontstaan echter wel zogenaamde lock-ins, waardoor bij tegenvallers in de verdere loop van het proces, de keuze tot centralisatie niet meer kan worden heroverwogen, omdat er dan al flinke investeringen zijn gedaan.

Tenslotte is er het benodigde aanvullende uitvoeringskrediet van 8,805 miljoen euro. In de overlegde bestuurlijke documenten wordt dit nagenoeg geheel gewijd aan marktwerking: de markt trekt aan en bovendien zou de contractvorm (UAV-GC) hogere kosten met zich meebrengen.⁷ Uit bestudering van ambtelijke documenten blijkt echter dat ook zonder deze marktwerking de aanbesteding al hoger was uitgevallen: er wordt, voorafgaand aan de aanbesteding in 2015 al circa 20-30% meer begroot voor de aanpassing en realisatie van nieuwe installaties op rwzi Sleeuwijk.⁸ De overschrijding ten opzichte van raming van 15,5 miljoen in het uitvoeringskrediet bedraagt 3,5 miljoen excl. onvoorzien en projectkosten waterschap van circa 1 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat er een zeer summiere opslag berekend wordt voor uitvoeringskosten vanuit de aannemer: de aannemer kan op basis van de kostenraming van 15,5 miljoen op dit project eenvoudigweg niet "verdienen" aan dit project, maar zal zelfs flink verlies leiden. Alle winst- en risico-opslagen worden uit de raming gehaald, wat niet realistisch is gezien de markt in 2015 en op basis van geleverde materialen en uit te voeren werk is er al een overschrijding van 0,5-1,0 miljoen. T.a.v. het leidingwerk voor de persleidingen is daarnaast bekend dat de kostenraming te laag is vanwege de hogere benodigde diameters.⁹ Al met al kan een overschrijding van het krediet met circa 4-5 miljoen al zeker worden voorzien en hierbij wordt dan nog uitgegaan van een zeer scherpe raming. Gezien de zeer positieve marktwerking ten tijde van de aanbesteding van de persleidingen ("marktpartijen deden het werk voor niets") wordt besloten dit niet te melden bij de aanvraag van het uitvoeringskrediet "om prijsopdrijving tegen te gaan" en de aanbesteding in te gaan. De overschrijding na aanbesteding bedraagt 35%. De overschrijding wordt in het aanvullend kredietbesluit voor het overgrote deel gewijd aan marktwerking (er zou slechts 7% overschrijding zijn op basis van de kostenramingen voor aanbesteding), terwijl er in de ambtelijke organisatie al kostenramingen beschikbaar waren voor de kredietaanvraag voor uitvoering en de aanbesteding, die een overschrijding met 20% voorspellen puur op basis van het te realiseren werk. De aanbesteding is dan ook veel te positief ingegaan en het bestuur had eerder moeten worden gewezen op een mogelijk tegenvallende aanbesteding.

Achteraf is vast te stellen dat het uitvoeringskrediet flink is overschreden. Door het bestuur tijdig op de hoogte brengen van de hogere kostenramingen en dit te bespreken voor aanbesteding,

⁷ Memo Aanvullende informatie t.b.v. Taakhouders voor de AB vergadering van 25 november dd 19/11/15, AB-voorstel 201615721 + gespreksverslagen.

⁸ Begroting Witteveen & Bos 2014/2015, excelfile

⁹ Interviews ambtelijke organisatie

had één en ander beter kunnen worden uitgelegd. Evenwel waren er al flinke verplichtingen aangegaan door de aanleg van de persleidingen (7,3 miljoen), waardoor heroverweging van het project in feite onmogelijk was geworden. Bij het besluit om de aanleg van deze persleidingen vooruit te trekken op de uitvoering van de rwzi, gemalen en overige persleidingen is onvoldoende aandacht besteed aan een risico-analyse op dit gebied. De geraamde kosten zijn gedurende het project altijd zeer scherp geweest en zijn ook vlak voor de aanbesteding van de aanpassingen van de rwzi Sleeuwijk, gemalen en resterende persleidingdelen "te positief" ingeschat. Deze tegenvaller is in de organisatie en het bestuur kennelijk niet zo opgevat, aangezien de buraps ook na de tegenvallende aanbesteding slechts zeer summier de AB-leden op de hoogte stelde van de verdere voortgang van het project.

4.2 Beoordeling doelmatigheid

Onderzoeksvraag: In hoeverre is het project Centralisatie West doelmatig?

criterium: Er zijn aanwijzingen dat hetzelfde resultaat bereikt had kunnen worden tegen lagere kosten danwel dat tegen dezelfde kosten een beter resultaat bereikt had kunnen worden.

Bij doelmatigheid wordt meestal bedoeld of het kostenefficiënt is, oftewel of de behandeling van afvalwater vanuit Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg succesvol is gerealiseerd op rwzi Sleeuwijk en goedkoper is dan handhaven van de autonome situatie.

In het geval van dit project is dit lastig, aangezien er twee verschillende uitgangssituaties zijn: behalen van de effluenteisen anno 2009 of anno 2019. Zoals eerder aangegeven zouden de rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg volledig moeten worden herbouwd om een excellente effluentkwaliteit te behalen om aan de KRW-doelstellingen, die vanaf 2027 gelden, te voldoen. Zelfs bij toepassing van de meest geavanceerde technologie die vandaag de dag bekend is, had de oppervlaktewaterkwaliteit waar deze rwzi's op lozen dan nog steeds niet voldaan aan de KRW-doelen, vanwege stilstaand water. In 2009 zijn de scenarioberekeningen uitgevoerd waarin niet is uitgegaan van deze nieuwe effluenteisen. De business case viel destijds in feite negatief uit. Op basis van de huidige situatie hadden de investeringen in de bestaande installaties hoger moeten liggen en zouden aanvullend nog zogenaamde "doorspoelmaatregelen" noodzakelijk zijn vanuit het watersysteem. Dit verschil in eisen aan effluentkwaliteit in 2009 en 2019 wordt zo goed als mogelijk meegenomen in onderstaande bevindingen over de doelmatigheid van de Centralisatie West.

Bevindingen:

- De installaties voor transport en behandeling van afvalwater werken naar tevredenheid vanuit beheer en onderhoud. Ten opzichte van de autonome situatie (handhaving van de rwzi's) is er bespaard op onderhouds- en beheerskosten, vanwege een beperking in reistijd, onderhoud, en storingsafhandeling. De besparing bedraagt circa 180.000 euro per jaar.
- De investeringen voor de centralisatie passen goed binnen de bandbreedte van soortgelijke investeringen voor aanpassingen van rwzi's, aanleg van persleidingen en realisatie van gemalen.
- De ambtelijke organisatie heeft uitgeblonden in omgevingsmanagement en het flexibel inspelen op inpassing van de energiefabriek, waardoor op dit punt kosten zijn bespaard.
- Ten opzichte van de gepresenteerde business case aan het bestuur in 2011, is de centralisatie duurder uitgevallen: handhaving van de bestaande rwzi's was goedkoper geweest. De centralisatie is echter vanuit maatschappelijke context doelmatig (verbetering oppervlaktewaterkwaliteit, vermindering hinder voor de omgeving, duurzaamheid).

Toelichting

Er ontbreken kaders, randvoorwaarden en eisen in dit project en risico-analyses zijn nauwelijks uitgevoerd. Met name de aannemer van fase 3 heeft risicomangement gepleegd binnen het project en binnen de "de bouwhekken van" rwzi Sleeuwijk, gemalen en transportleiding Dussen-Sleeuwijk. Een risico-analyse vanuit opdrachtgever ontbreekt in fase 3. In de voorgaande fasen is van risicomangement nauwelijks sprake, aangezien de organisatie toen "meelifte" met de projecten van de provincie ten aanzien van de aanleg van persleidingen. De enige risico-analyse vanuit het waterschap stamt uit 2009 in het projectplan. Gezien de investeringen en risico's die met dit project gemoeid zijn, lijkt dit op dit punt onvoldoende, ook omdat de impact van de tegenvallende aanbesteding niet onderkend is en het bestuur eigenlijk geen andere keuze had dan om toe te stemmen.

Expert judgement doelmatigheid:

In dit project ontbreekt het aan scherpe criteria voor doelmatigheid. De criteria zijn niet scherp en niet herijkt. Vanuit de kosten is op basis van expert judgement bekeken of de centralisatie west doelmatig is. Het project heeft afgerond 36,0 miljoen euro gekost. Hiervoor is een gecentraliseerde rwzi gerealiseerd van 93.000 i.e. Dit betekent een investering van 387 euro per i.e. In benchmarks over de periode waarin deze zuivering is gebouwd wordt een kengetal aangenomen van 300-350 euro per i.e. voor nieuwbouw van een rwzi. In het geval dat er een nieuwe rwzi zou zijn gebouwd had dit dus 27,9-32,6 miljoen euro gekost. Hier komen dan de investeringen voor aansluitende persleidingen en transport bij. Voor deze case is de centralisatie van rwzi West dan ook doelmatig.

Voor het handhaven van de situatie anno 2009 wordt een en ander ingewikkelder. De investeringskosten voor de nieuwbouw (complete vervanging van installaties) op de kleinere rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg zouden volgens eenzelfde redenering neerkomen op circa 15 miljoen (rekening houdend met de schaalfactor en 500 euro per i.e.). Hiermee voldoen deze rwzi's echter nog niet aan de KRW-richtlijnen. Daarbovenop komen dan de kosten voor vergaande fosfaat, stikstof en microverontreinigingen verwijdering. Uitgaande van 0,30/m³¹⁰ komt dit neer op 685.000 euro per jaar. Hierboven op komt dan de besparing die vanuit beheer en onderhoud is gerealiseerd vanwege centralisatie (vermindering storingsopvolging, onderhoud, reistijd à 160.000-180.000 euro per jaar conform AB-voorstel 200946670. De besparing bedraagt conform de interviews met de ambtelijke organisatie 0,5-1,0 fte. In combinatie met efficiëntie op onderhoud "de werkplaats ligt nu naast de rwzi, in plaats van dat we heen en weer moeten rijden bij storingsen en onderhoud" wordt de aangenomen besparing van 180.000 euro per jaar in 2010 als realistisch gezien in 2019 (oftewel in 2010 was een en ander wat te hoog ingeschat, maar onder invloed van inflatie en indexering lijkt de besparing in 2019 wel realistisch). De totale besparing bedraagt dan 685.000 + 180.000: 865.000 euro per jaar. Op basis hiervan zou er nog extra circa 10 miljoen mogen worden geïnvesteerd in een centrale rwzi, oftewel 25 miljoen voor het hele project. Dit betekent nog steeds dat handhaving van de huidige rwzi's goedkoper was geweest dan centralisatie (36 miljoen).

In deze studie wordt de Energiefabriek niet verder onderzocht. Wat wel een feit is, dat doordat het afvalwater van de rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg wordt voorbezonden, dat er een besparing op het energieverbruik plaatsvindt van 20-30%. Tenslotte wordt opgemerkt dat de rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg tegen dorpskernen en bewoning aanlagen en regelmatig zorgden voor overlast. Of deze rwzi's nog behouden hadden kunnen blijven in relatie

¹⁰ Expert judgement Mirabella Mulder op basis van ervaring in haar functie als inhoudelijk coördinator van het Innovatie Programma Microverontreinigingen uit Afvalwater van STOWA en het Ministerie van IenW.

tot geluids- en geurnormen valt dan ook te betwijfelen. Daarnaast hadden extra maatregelen moeten genomen ten aanzien van doorspoelen vanwege lozing van de rwzi's Eethen, Dussen en Wijk & Aalburg op stilstaand water. Al met al is volgens "koude harde cijfers" rondom investering en inzet van personeel en onderhoud de centralisatie niet doelmatig, maar met inbegrip van kwalitatieve maatschappelijke aspecten wel (verbetering oppervlaktewaterkwaliteit, vermindering hinder voor de omgeving, duurzaamheid).

5. Rolinvulling van het Algemeen Bestuur

De Centralisatie West kent zijn startpunt rond 2008, toen er door de ambtelijke organisatie een 'quick scan' werd opgesteld om na te gaan of centralisatie van de zuivering in het Land van Heusden en Altena een aantrekkelijke optie zou zijn. In juli 2019 is met de opening van de vernieuwde centrale zuivering in Sleeuwijk de Centralisatie West afgerond.

Zoals in de inleiding van dit rapport al is aangegeven, zijn er minder AB-leden dan beoogd gesproken in het kader van dit onderzoek. Daarnaast bleek het voor de gesprekspartners lastig om – als zij in de begintijd al betrokken waren – het proces weer helder voor ogen te krijgen. Het is immers al enige tijd geleden dat de besluiten zijn genomen. De RKC heeft om die reden de vraagstelling van het onderzoek aangepast en getracht op basis van de beschikbare informatie een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van de rolinvulling van het Algemeen Bestuur bij de Centralisatie West.

In dit hoofdstuk komen de volgende onderzoeksvragen aan de orde:

1. Op welke momenten is de Centralisatie West aan de orde geweest in het AB en welke besluiten heeft het AB in het kader van dit project genomen?
2. Op welke wijze heeft het AB invulling gegeven aan zijn kaderstellende rol?
3. Op welke wijze heeft het AB invulling gegeven aan zijn controlerende rol?

5.1 Besluitvorming door het Algemeen Bestuur

Onderzoeksvraag: Op welke momenten is de Centralisatie West aan de orde geweest in het AB en welke besluiten heeft het AB in het kader van dit project genomen?

De Centralisatie West is op de volgende momenten besluitvormend in het AB geweest:

Datum	Besluiten door het Algemeen Bestuur
18 september 2009	Beschikbaar stellen van een krediet van € 95.000 voor een vervolgstudie en het uitvoeren van OAS-en (= optimalisatiestudie van het afvalwatersysteem) in verband met centralisatie van een aantal rioolwaterzuiveringen in het Land van Heusden en Altena.
29 maart 2010	Extra AB-vergadering over de beoordelingscriteria bij centralisatie-onderzoeken. De beoordelingscriteria zijn benoemd en besproken. De wegingsfactoren worden per onderzoek nader ingevuld.
26 november 2010	<ol style="list-style-type: none">1. De rwzi Aalst als autonome installatie te handhaven en maatregelen te treffen als dit door toenemende hydraulische en biologische belasting noodzakelijk is om aan de lozingseisen te kunnen voldoen.2. Voor de verdere uitwerking van het project te kiezen voor opheffing van de rwzi's Dussen, Eethen, Wijk en Aalburg en scenario 5 als uitgangspunt hanteren voor het ontwerp van één centrale rwzi in het Land van Heusden en Altena te Sleeuwijk.3. Na uitvoering van een optimalisatiestudie van het afvalwatersysteem met de gemeenten Werkendam, Wijk en Aalburg en Woudrichem een afvalwaterakkoord te sluiten indien is gebleken dat maatschappelijk voordeel kan worden behaald.4. Een vervolg voorbereidingskrediet te verlenen van bruto € 325.000 voor het vervolg van het project tot en met het voorontwerp.

28 oktober 2011	<ol style="list-style-type: none"> 1. Te kiezen voor variant 1 uit de systeemkeuzestudie van rwzi Sleeuwijk: uitbreiden van rwzi Sleeuwijk waarbij de bestaande installatieonderdelen zoveel mogelijk worden gehandhaafd en worden ingepast in de nieuwe configuratie en daarnaast de bouw van een slibgistingsinstallatie met energierugwinning op rwzi <u>Schelluinen</u> ('Energiefabriek'). 2. Een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 440.000 voor het maken van het ontwerp van rwzi Sleeuwijk, benodigde onderzoeken (geur, geluid, flora en fauna e.d.) en het doorlopen van vergunningenprocedures. 3. Een aanvullend voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 450.000 voor het maken van het ontwerp en het doorlopen van vergunningenprocedures t.b.v. een centrale slib-gistingsinstallatie op rwzi Schelluinen en dit te combineren met de geplande centrale slibontwatering op deze rwzi.
16 september 2011	Beschikbaar stellen uitvoeringskrediet van € 2.000.000 voor transportleiding naar centrale rwzi Sleeuwijk, gecombineerd met renovatie de provinciale weg N283 door de provincie. Het betreft de aanleg van ca 4,5 km persleiding tussen Meeuwen en Genderen.
28 november 2014	Beschikbaar stellen van een krediet van € 5.346.000 voor het persleidingdeel tussen Hank en Meeuwen naar de centrale rwzi Sleeuwijk en het vervangen van drie duikers.
25 september 2015	Beschikbaar stellen van een krediet van € 19.864.000 voor het verder ontwerpen en bouwen van de uit te breiden en de te renoveren centrale rwzi Sleeuwijk en het verder ontwerpen en bouwen van het persleiding tracé tussen Dussen en Sleeuwijk en de nieuw te bouwen en aan te passen rioolgemalen.
25 november 2016	Beschikbaar stellen van een aanvullend krediet van € 8.850.000 voor het verder ontwerpen en bouwen van de uit te breiden en de te renoveren centrale rwzi Sleeuwijk en het verder ontwerpen en bouwen van het persleiding tracé tussen Dussen en Sleeuwijk en de nieuw te bouwen en aan te passen rioolgemalen.

5.2 Invulling kaderstellende rol door het Algemeen Bestuur

Onderzoeksvraag: Op welke wijze heeft het AB invulling gegeven aan zijn kaderstellende rol?

Kaderstelling kan als volgt worden gedefinieerd: 'het normeren van het inhoudelijk, financieel en procedureel speelveld waarop het CDH zijn bestuursbevoegdheden uitoefent.' Kaderstelling staat daarmee gelijk aan opdrachtformulering.

Criteria:

- Het AB heeft doelstellingen en randvoorwaarden vastgesteld als het gaat om de Centralisatie West.
- De AB-leden zijn in staat gesteld alternatieven tegen elkaar af te wegen.

Bevindingen:

- Er zijn door het AB destijds geen doelstellingen en randvoorwaarden vastgesteld voor de Centralisatie West. Het besluit paste binnen waterschapsbeleid.
- AB-leden zijn gevraagd in te stemmen met het voorkeursscenario voor de Centralisatie West, niet om zelf alternatieven af te wegen.
- In het bestuursvoorstel is toegelicht hoe tot het voorkeursscenario is gekomen.

- Binnen de commissie Waterketen is in 2009 - in algemene zin - de vraag aan de orde gesteld of AB-leden niet eerder moeten worden meegenomen in de keuze van alternatieven.
- In het voorjaar van 2010 heeft een extra AB-vergadering plaatsgevonden over de criteria bij onderzoek naar mogelijkheden tot centralisatie van rwzi's. Hierbij zijn de beoordelingscriteria (voor de multicriteria-analyse) benoemd. Over de wegingsfactor is afgesproken dat deze per onderzoek nader ingevuld wordt.
- Bij het besluit over het aanvullende krediet in 2016 wordt het bestuur geconfronteerd met het door het AB goedgekeurde besluit tot eerdere aanleg van persleidingen. Daardoor is een heroverweging van het gehele project eigenlijk niet meer mogelijk, aangezien hier desinvesteringen mee gemoeid zijn à 6,5 miljoen euro.

Toelichting

In het besluit tot centralisatie, dat op 26 november 2010 is genomen, worden geen doelstellingen en randvoorwaarden verbonden aan de Centralisatie West. Wel worden – naast een vergelijking van de investeringskosten - beleidsmatige argumenten genoemd die pleiten voor deze centralisatie. Zie hiervoor ook paragraaf 3.1.

Uit het besluit tot de Centralisatie West blijkt dat het AB gevraagd is in te stemmen met het voorgelegde voorkeursscenario. Dit wordt bevestigd in een gesprek met de ambtelijke organisatie: er is een onderbouwd pleidooi gehouden om over te gaan tot een grote, centrale zuivering en het bestuur is vervolgens gevraagd is of het hiermee wilde instemmen. Ambtelijk wordt aangegeven dat vandaag de dag alternatieven meer waarde vrij worden gepresenteerd en met het AB worden besproken, om het AB vervolgens te vragen waar de voorkeur naar uitgaat.

Als we afgaan op de documenten dan blijkt echter dat de wens om meegenomen te worden bij het denken over alternatieven wel een wens is die anno 2009 leeft bij AB-leden. Zo is tijdens de vergadering van de Commissie Waterketen op 29 augustus 2009 de vraag aan de orde gekomen of 'het AB niet eerder mee moet worden genomen in de keuze van alternatieven. Deze vraag is in zijn algemeenheid gesteld.'

In maart 2010 heeft een extra AB-vergadering plaatsgevonden. Onderwerp van gesprek: kaders ten behoeve van onderzoek naar mogelijkheden centralisatie rwzi's. Ter voorbereiding is een Adviesnota opgesteld. Hierin wordt toegelicht dat het Algemeen Bestuur heeft aangegeven bij strategische onderwerpen kaders te willen stellen voor te maken keuzes. Actueel zijn een aantal vraagstukken in het kader van centralisatie mogelijkheden van rwzi's. Het bestuur wordt uitgenodigd richting te geven aan de kaders waarmee onderzoek naar de centralisatiemogelijkheden van rwzi's kunnen worden uitgevoerd. In het bestuursvoorstel wordt het AB gevraagd criteria vast te stellen en hierbij een wegingsfactor toe te kennen, zodat een weging uitgevoerd kan worden bij de vergelijking van de verschillende te onderzoeken varianten. Uit het verslag komt naar voren dat de beoordelingscriteria zijn besproken en benoemd, en dat de wegingsfactoren per onderzoek nader worden ingevuld.

In het uiteindelijke besluit tot de Centralisatie West dat genomen is op 26 november 2010 is in bijlage 2 een MCA opgenomen. De daarin gebruikte criteria komen overeen met de criteria uit de Adviesnota. Dit zijn: exploitatiekosten, omgevingsfactoren, duurzaamheid, flexibiliteit, complexiteit, en afhankelijkheid derden. Deze criteria zijn echter onvoldoende scherp geformuleerd, waardoor deze niet hebben geleid tot concrete doelstellingen voor het project (zie paragraaf 3.1). Ook is een wegingsfactor opgenomen, maar er wordt niet toegelicht hoe deze tot stand is gekomen.

Criterion: Het AB heeft actief invulling gegeven aan zijn kaderstellende rol bij de Decentralisatie West.¹¹

Bevindingen:

- Bestuursvoorstellen worden door de commissie doorgaans als bespreekpunten voor de AB-vergaderingen aangemerkt. Op twee momenten is geadviseerd een voorstel als hamerstuk te agenderen: wanneer in augustus 2009 voor de tweede maal over een krediet voor een studie wordt gesproken, en bij het voorstel voor de systeemkeuzestudie van rwzi Sleeuwijk in oktober 2011.
- Op basis van de adviezen en audio-opnamen is op te maken dat in de Commissies Waterketen en Middelen kritische vragen stellen bij de behandeling van voorstellen. Daarbij is op momenten ook gevraagd aan het CDH om nadere schriftelijke toelichtingen voordat het besluit genomen wordt. En het is voorgekomen dat een AB-lid op verzoek een nadere toelichting kreeg van de projectleider.
- In de AB-vergaderingen passeren besluiten doorgaans snel. Het besluit over het aanvullende krediet heeft wel meer aandacht gekregen in het AB.

Toelichting

Uit de documenten is op te maken dat de Commissie Waterketen zich bij de besluitvorming over de Centralisatie West vragend en kritisch opstelt. Zo is er op 28 mei 2009 in de commissie Waterketen gesproken over een kredietvoorstel voor een vervolgstudie en de verdere uitwerking ervan tot en met het voorontwerp van de centralisatie van rioolwaterzuivering in het Land van Heusden en Altena. Dit voorstel wordt 'niet voorzien van een positief advies. Aangegeven is dat de commissie graag wil kennisnemen van de voorstudie. En de commissie wil ook de mogelijkheden voor fasering in beeld gebracht hebben. Uit het blog van AB-lid Visser-Kieboom (15 juni 2009) valt af te leiden dat het ging om een kredietaanvraag van € 550.000 euro. De commissie vond dit bedrag voor een verder onderzoek naar centralisatie wel erg hoog ten opzichte van de mogelijk te behalen financiële voordelen van de centralisatie in de toekomst.¹²

Op 29 augustus 2009 is wederom in de commissie gesproken over het beschikbaar stellen van een krediet voor een studie. Toen ging het om een krediet van € 95.000 voor een vervolgstudie en het uitvoeren van OAS-en (= optimalisatiestudie van het afvalwatersysteem) in verband met centralisatie van een aantal rioolwaterzuiveringen in het Land van Heusden en Altena. Daarover is door de commissie positief geadviseerd. Het voorstel wordt aangemerkt als hamerstuk, en doorgezet naar het AB zonder het rapport over de quick scan als bijlage. De principiële vraag wordt gesteld 'of het AB niet eerder mee moet worden genomen in de keuze van alternatieven. Deze vraag is in zijn algemeenheid gesteld.'

Tijdens de commissievergadering van 3 september 2015 zeggen de fracties Bedrijven en LRR het vreemd te vinden dat in het voorstel niet nader onderbouwd wordt waarom de Nereda-techniek niet toegepast kan worden. Verder dringt de fractie LRR erop aan de vrijkomende gronden zo spoedig mogelijk te verkopen. De fractie 50PLUS vraagt hoe groot de besparing in de formatie is, terwijl de fractie Water Natuurlijk vraagt of de verwachting is dat met alle grondeigenaren overeenstemming wordt bereikt. De heemraad gaat op de gestelde vragen in en meldt dat de verwachte besparing als gevolg van dit voorstel in formatie 0,45 FTE bedraagt,

¹¹ Dit wordt vastgesteld op basis van de notulen: zijn het hamerstukken of doet het AB er meer mee?

¹² <http://hanviskie.blogspot.com/2009/06/>

dat een onderzoek naar haalbare toepassingen voor de vrijkomende gronden loopt en dat de verwachting inderdaad is dat met alle grondeigenaren overeenstemming wordt bereikt. Tevens zegt zij toe dat de afweging qua energierendement van de Nereda-techniek t.o.v. de in het voorstel gehanteerde techniek in het voorstel ten behoeve van het AB zal worden opgenomen. Als tijdens het AB op 25 september 2015 over het voorstel wordt gesproken is een aantal fracties van mening dat onderbouwing van de afweging voor de te gebruiken techniek nog steeds mager is. Er wordt wel positief besloten over het voorstel.

Toen in 2016 de aanbesteding circa 35% hoger uitviel en er aanvullend krediet gevraagd werd aan het AB is er in de commissies tekst en uitleg gegeven door de heemraad en projectleider. Ook is een (vertrouwelijke) memo gedeeld waarin dieper ingegaan werd op de verklaringen voor de hogere inschrijvingen.

5.3 Invulling controlerende rol door het Algemeen Bestuur

Onderzoeksvraag: Op welke wijze heeft het AB invulling gegeven aan zijn controlerende rol?

criterium: Het AB is door het CDH geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van Centralisatie West.

Bevindingen:

- Het CDH heeft het AB door middel van voorstellen, begrotingen, buraps en jaarstukken geïnformeerd over de financiële inzet en risico's bij de Centralisatie West. De Centralisatie West is door het AB aangemerkt als groot project vanaf eind 2015. Dit betekent dat het AB tweemaal per jaar door middel van buraps werd geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering. Dit gebeurde in de periode van 2016 t/m 2019. Er staan echter geen bedragen in de buraps vermeld, waardoor het AB niet geïnformeerd is over daadwerkelijk projectkosten.
- Bij het naar voren halen van de eerste twee persleidingen is het AB niet expliciet gewezen op het feit dat daarmee een point of no return ontstond.
- Het AB is voor zover te herleiden is uit de stukken niet geïnformeerd over de risico's van de aanbesteding. Al voordat besloten werd tot het uitvoeringskrediet was intern bij de ambtelijke organisatie bekend dat de ramingen aan de lage kant waren. Dit is toen niet gedeeld met het AB, en ook bij de aanvraag voor het aanvullende krediet wordt dit niet scherp benoemd in de stukken.
- De bij dit onderzoek betrokken AB-leden geven aan erop te vertrouwen dat de heemraden hen informeert als zich afwijkingen voordoen ten opzichte van de voor het project gestelde kaders, zoals planning en budget.
- Er is na realisatie van de Centralisatie geen informatie naar het AB gegaan waaruit blijkt dat de centralisatie ook daadwerkelijk effectief en efficiënt is geweest. Het AB heeft daar ook niet om gevraagd.

Toelichting

Het AB is over de Centralisatie West geïnformeerd via de reguliere structuur van Commissies, Algemeen Bestuur, jaarstukken en begroting. De Centralisatie West is door het AB aangemerkt als een groot project. Waarschijnlijk is dit gebeurd na het verlenen van het uitvoeringskrediet voor geïntegreerde voorbereiding (op basis van het voorontwerp) en uitvoering in één contractvorm in september 2015, want vanaf de eerste burap van 2016 wordt over de Centralisatie West gerapporteerd. In buraps van eerdere jaren komt de Centralisatie West niet voor. In de bestuursrapportages – die tweemaal per jaar verschijnen en mondeling worden

toegelicht in de commissies – wordt het AB geïnformeerd over de voortgang. Dit gebeurt op basis van aspecten als: externe invloed, krediet, planning, resultaat en risico's. De Centralisatie West komt voor het laatst in de 2^e burap van 2019 aan de orde. Hierin is het volgende aangegeven:

Externe invloed	Er zijn geen problemen met de omgeving.
Krediet	De totale kosten voor de centrale rwzi en het transportstelsel die zorgt dat het afvalwater naar de centrale rwzi transporteert blijft binnen het beschikbaar gestelde krediet.
Planning	De geïntegreerd Engineering & Construct (E&C op basis van UAV-GC) opdracht is afgerond en in juli 2019 (conform planning) opgeleverd.
Resultaat	Het afgesproken resultaat is gehaald. Op de rwzi Sleeuwijk (en de te amoveren rwzi's Dussen, Eethen en Wijk & Aalburg zijn/ worden daarnaast de voorbereidingen getroffen om een naadloze aansluiting van een zonnepark mogelijk te maken. Het terrein van de geamoveerde rwzi Wijk& Aalburg is tevens zo ingericht dat er een waterbergingsfunctie is ontstaan.
Risico's	De verwachting is dat er geen risico's meer gaan optreden.

Uit de ingevulde vragenlijst en gesprekken met AB-leden is op te maken dat er ruimte is voor verbetering van de bestuursrapportages als het gaat om duidelijkheid en informatiewaarde. De buraps zijn op het punt van de lopende projecten summier en de stand van zaken wordt niet altijd even scherp geformuleerd. Zo wordt de opmerkingen 'past binnen budget' weinig veelzeggend gevonden. Meer informatie over wat het budget is, wat is al uitgegeven en hoe het zit met de risicoreserveringen zou behulpzaam zijn. Net als het geven van verklaringen voor opgetreden afwijkingen. Onlangs is door het AB met het CDH gesproken over de informatievoorziening via de buraps.

Als het gaat om andere informatiebronnen komt naar voren dat het AB op excursie is geweest naar de rwzi Sleeuwijk en dit als informatief heeft ervaren. Er is toen ook gekeken naar de onderdelen die meekonden naar de nieuwe rwzi. Een ander AB-lid geeft aan dat er in het kader van het omgevingsproces van de Centralisatie West nieuwsbrieven zijn verschenen. Aandachtspunt is wel dat deze niet standaard naar het AB gestuurd werden.

De bij dit onderzoek betrokken AB-leden geven aan erop te vertrouwen dat de heemraad hen informeert als er afwijkingen of problemen zijn. Vanuit de ambtelijke organisatie wordt aangegeven dat het gebruikelijk is dat als er iets bijzonders plaatsvindt in een project, het AB geïnformeerd wordt. Dit project was niet zo spannend.

Alle betrokkenen - AB-leden, heemraden en vertegenwoordigers uit de ambtelijke organisatie – geven desgevraagd aan dat er aan het einde van het project geen afrondend document naar het AB is gestuurd waarin wordt teruggeblikt op het project. Niet inhoudelijk en ook niet financieel. Ambtelijk is aangegeven dat de organisatie na realisatie van de Centralisatie West direct verder is gegaan met het tot uitvoering brengen van de Energiefabriek.

Criterion: Het AB heeft actief invulling gegeven aan zijn controlerende rol bij de Decentralisatie West.

Bevindingen:

- De controlerende rol is door het AB vooral ingevuld door het volgen van het project via de buraps.
- Voor zover we hebben kunnen nagaan zijn er door AB-leden tussentijds – los van bestuursvoorstellen en buraps - geen mondelinge en schriftelijke vragen gesteld aan het CDH over de voortgang, uitvoering en resultaten van de Centralisatie West.
- Het onderwerp Waterketen en daarbinnen Zuiveren is binnen het AB niet het onderwerp waar de meeste aandacht naar uitgaat. Zeker in het steeds politieker wordende bestuur, is dit niet het onderwerp waar de focus ligt.
- Projecten waterzuivering worden vooral gezien als ‘bedrijfsvoering’. Hier wordt door het AB vooral met een financiële bril naar gekeken.
- De Centralisatie West is niet bepaald ‘top of mind’ binnen het AB. Het brede gevoel over dit project is dat het allemaal wel goed gegaan is en goed heeft uitgepakt.

Toelichting

Het AB heeft zijn controlerende rol bij de uitvoering van het project vooral ingevuld door het volgen van de buraps. Uit de gesprekken komt naar voren dat er tussentijds geen vragen door AB-leden zijn gesteld over de Centralisatie West. Aangegeven wordt dat het AB niet veel bestuurlijke aandacht gehad voor de uitvoering van dit project. Daarbij wordt aangetekend dat dit eigenlijk in algemene zin geldt voor de projecten in het kader van het onderwerp Zuiveren. ‘Dat zijn gewoon niet de onderwerpen waar de bestuurlijke focus ligt. Waterzuivering is een onderwerp dat erg zit op het terrein van bedrijfsvoering. Bestuurlijk ligt de aandacht meer bij de financiën die ermee gemoeid zijn. Inhoudelijk zijn de projecten binnen het onderwerp waterzuivering niet ‘top of mind’.’

Breed wordt gedeeld dat de Centralisatie West - in ieder geval de laatste jaren - geen veelbesproken onderwerp is geweest in het AB. De AB-leden die we spraken geven aan dat het onderwerp Zuiveren ‘natuurlijk belangrijk is, maar dat het AB zich er niet zo druk over maakt’. Het is een onderwerp dat vanzelfsprekend wordt gevonden. Het gaat altijd wel goed, is ook vrij overzichtelijk, vormt een beperkt deel van de begroting en is gewoon niet echt spannend. Dat maakt dat het AB er weinig focus op heeft. Voor een onderwerp als Waterveiligheid is meer aandacht. Het waterschapsbestuur wordt steeds politieker, waardoor deze dossiers niet komen bovendrijven, zeker niet als het gevoel is dat het allemaal wel goed gaat. Een mogelijke verklaring die gegeven wordt voor de beperkte belangstelling is dat de zuiveringsheffing over de jaren heen constant is gebleven, ondanks de investeringen die gedaan worden.

Binnen het AB is – zo wordt aangegeven - het brede gevoel over de Centralisatie West dat deze goed gegaan is: het project is goed afgerond, het stelsel functioneert goed en is binnen het budget gebleven. Ook kan door de centralisatie en de daaraan gekoppelde Energiefabriek het waterschap beter invulling geven aan de duurzaamheidsdoelen.

6. Lessen voor de toekomst

Uit de gesprekken komt naar voren dat er in de loop der jaren al veel veranderd is in de werkwijze ten opzichte van de start van de Centralisatie West. Een deel van deze veranderingen ontstonden eerst bij het onderwerp Waterveiligheid en werken nu ook door bij projecten in de Waterketen. Genoemd is dat vandaag de dag:

- aan de voorkant veel meer gewerkt wordt met scenario's. In de verkennende fase wordt het AB meegenomen over wat deze verkennende studies moeten opleveren en welke scenario's moeten worden onderzocht;
- bestuursvoorstellen veel minder directief zijn, en er meer kritische vragen gesteld worden vanuit het AB ten aanzien van scenario's en afwegingscriteria;
- het meer praktijk is om het AB bij wijzigende omstandigheden te informeren en te vragen of ze een project willen heroverwegen;
- veel meer aandacht is voor risico's in de bestuursvoorstellen;
- wordt gerekend met Life Cycle Costs (LCC) in plaats van alleen investeringskosten, en er wordt getoetst aan de Total Cost of Ownership (TCO). Daarmee worden alle jaarlijkse kosten (zoals kosten voor beheer- en onderhoud, chemicaliën- en energieverbruik, kapitaallasten et cetera) in beeld gebracht, zodat betere vergelijking tussen alternatieven mogelijk is.

De RKC vroeg de gesprekspartners aan te geven welke lessen zij nu trekken uit de Centralisatie West. Hierop is het volgende voorgesteld:

Aan de voorkant van een project

- Leg bij complexe projecten aan de voorkant de kaders helder vast.
- Breng de risico's helder in beeld en communiceer deze naar het AB.
- Het BOB-vergadermodel (beeldvorming-oordeelsvorming-besluitvorming) kan het AB helpen om aan de voorkant van een besluit goed geïnformeerd te worden. Goede informatie aan de voorkant ligt aan de basis van een goed besluit. Het BOB-model wordt nu vooral bij grote processen als visies gebruikt. Het zou ook goed kunnen werken bij projecten. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat het schipperen is met de tijd van AB-leden.
- Balans, ordening en focus in de informatievoorziening en in voorstellen. AB-leden krijgen soms enorm veel informatie, met heel veel technische details. Het helpt als informatie op het juiste abstractieniveau wordt aangeboden. Bestuursvoorstellen bieden idealiter een compleet en bondig overzicht van keuzes en risico's (inclusief duiding van kans en impact). Focus op de aspecten die er voor AB-leden toe doen. Neem in het voorstel niet alleen de argumenten op die het besluit ondersteunen, maar ook de argumenten om het niet of anders te doen. Stellers van een AB-stuk zouden moeten vertrekken vanuit de vraag: hoe helpen we het AB een goed besluit te nemen?

Tussentijds:

- Praat bij dergelijke langlopende projecten als CDH het AB regelmatig bij. Niet alleen over de risico's, maar ook om het AB op de hoogte te houden. Zeker als het gaat om de waterzuivering is het CDH een belangrijke informatiebron voor het AB, aangezien er weinig andere stakeholders zijn die signalen kunnen afgeven aan AB-leden.
- Een meer open gedachteswisseling tussen heemraad en commissie. Minder politiek gedreven en meer met een karakter van persoonlijk contact, 'benen-op-tafel' en gezamenlijkheid. Dat is zeker in deze tijd met videovergaderingen lastig. Het AB heeft nog een paar excursies te goed, dus wellicht biedt dat mogelijkheden.

- Kijk in de commissie vaker terug op lopende of uitgevoerde projecten. De agenda van de Commissie is nu erg gericht op vandaag en morgen. Het zou goed zijn om een overzicht te hebben van lopende projecten die we met regelmaat eens doorlopen op stand van zaken. Hoe staat het? Wat gaat goed en wat kan beter? Is er sprake van vernieuwingen en interessante innovaties in het veld, zijn er investeringen nodig? Dat zou wel helpen om meer inzicht te krijgen in de materie.
- Neem het AB mee in de onzekerheden rondom langlopende projecten. Zeker bij langlopende projecten komen er zaken op het pad die niet allemaal te voorzien zijn. Het is ook goed om te duiden dat de wereld er anders uit kan komen te zien.
- Kom er bij het AB op terug als zaken anders lopen.
- Verbeter de informatievoorziening in de buraps. Zorg dat deze zelfstandig leesbaar zijn. Geef niet alleen aan dat een project financieel binnen het budget past, maar ook wat het budget is, wat is uitgegeven, hoe het zit met risicoreservering et cetera. Deze actie is al in gang gezet.
- Verzorg bij de behandeling van de buraps standaard een presentatie met nadere details over de grote projecten.
- Neem nieuwe AB-leden goed mee in de keuzes die eerder in het proces gemaakt zijn. En zorg dat nieuwe AB-leden makkelijk kunnen aanhaken. Dit is zeker bij dergelijke grote projecten die verschillende bestuurswisselingen beslaan van belang. Een projectpagina voor het AB in de digitale omgeving, waar alle informatie overzichtelijk bij elkaar staat, zou behulpzaam zijn. Wat is er gebeurd, wat staat er te gebeuren, welke ambtenaar is ermee bezig en kan inlichtingen verstrekken? Met andere woorden: naast ordening op vergadering is een ordening naar (groot) project binnen Docubiz wenselijk.
- Blijf als CDH en AB goed samenwerken. We maken keuzes voor de komende vijftig jaar en het is belangrijk dat we dat goed doen, dat we dat samendoen en van elkaar leren. Kritisch zijn is goed, dat moet, maar laten we ervoor waken dat we niet met elkaar in een afrekencultuur terecht komen.
- Stuur AB-leden standaard de nieuwsbrieven die het waterschap uitbrengt over projecten.
- Nodig AB-leden uit voor werkbezoeken en openingen. Dit vergroot de betrokkenheid van AB-leden bij projecten.

Na afloop:

- Evalueer met elkaar het project. In ieder geval ambtelijk met het projectteam. Om de goede dingen en de leerpunten uit het project te halen. En daar weer op voort te kunnen bouwen.
- Koppel de evaluatie terug naar de Commissie, zodat ook de AB-leden kunnen leren van de opgedane ervaringen.

Bijlage 1: Overzicht geïnterviewde personen

In het kader van dit onderzoek zijn gesprekken gevoerd met:

Naam	Functie
A.J. van As	Teamleider Onderhoud afdeling Technische Installaties WSRL
J. Bikker	Lid Algemeen Bestuur WSRL Fractie Ongebouwd
W. Gerritse	Technoloog Innovatieafdeling Technische Installaties WSRL
J. van IJmeren	Projectmanager Centralisatie West WSRL
H. van 't Pad	Heemraad WSRL. Portefeuillehouder Zuiveren sinds 2019
K. Romijn	Lid Algemeen Bestuur WSRL Fractie VVD
H. Roorda	Heemraad WSRL. Portefeuillehouder Zuiveren 2010-2019
E. Steenberg	Hoofd afdeling Technische projecten WSRL
H. Visser-Kieboom	Lid Algemeen Bestuur WSRL Fractie CDA
K. Vonk	Secretaris-directeur WSRL

De digitale vragenlijst voor AB-leden is ingevuld door:

Naam	Functie
R.P. van Gent	Lid Algemeen Bestuur WSRL Fractie Partij voor de Dieren
J. Opschoor	Lid Algemeen Bestuur WSRL Fractie 50PLUS
P.H.J. Buskens	Lid Algemeen Bestuur WSRL Fractie PvdA

Bijlage 2: Normenkader

De onderzoeksvragen zijn voorzien van normen waarlangs de bevindingen tot stand komen.

A. Doeltreffendheid en doelmatigheid Centralisatie West

Deelvragen	Beoordelingskader
1. Via welke mijlpalen is het proces van de centralisatie verlopen?	n.v.t. (inventariserende vraag)
2. Welke doelstellingen en randvoorwaarden zijn door het AB verbonden aan de Centralisatie West? Zijn er door het CDH nog aanvullende doelen en randvoorwaarden gesteld aan de Centralisatie West?	<ul style="list-style-type: none"> - Het AB heeft heldere randvoorwaarden gesteld aan de realisatie van de Centralisatie West. - Het AB heeft een set meetbare, specifieke en tijdgebonden doelen vastgesteld ten aanzien van de Centralisatie West. - Het CDH heeft (aanvullende) doelen en randvoorwaarden gesteld aan de realisatie van de Centralisatie West. - Er is binnen CDH en ambtelijke organisatie sprake van een set doelen, die meetbare, specifieke en tijdgebonden zijn (SMART), die behaald moeten worden in dit project en periodiek herijkt worden.
3. Welke maatregelen zijn binnen het project Centralisatie West genomen?	<ul style="list-style-type: none"> - Het waterschap beschikt over een overzicht van de maatregelen die in het kader van het project Centralisatie West zijn uitgevoerd.
4. In hoeverre is het project Centralisatie West doeltreffend?	<ul style="list-style-type: none"> - Het waterschap heeft inzicht in de mate waarin het project bijdraagt aan de gestelde doelen en voldoet aan de randvoorwaarden. - Met de uitgevoerde maatregelen is invulling gegeven aan de doelen en randvoorwaarden. - Het waterschap heeft inzicht in opgetreden positieve en negatieve neveneffecten van het project.
5. Wat zijn de kosten die gepaard zijn gaan met (de maatregelen van) het project Centralisatie West?	<ul style="list-style-type: none"> - Het waterschap heeft inzicht in de kosten die gepaard zijn gegaan met de planvorming en de realisatie van het project Centralisatie West.
6. In hoeverre is het project Centralisatie West doelmatig?	<ul style="list-style-type: none"> - Er zijn aanwijzingen dat hetzelfde resultaat bereikt had kunnen worden tegen lagere kosten danwel dat tegen dezelfde kosten een beter resultaat bereikt had kunnen worden.
7. Welke lessen kunnen er getrokken worden uit dit project voor eventueel toekomstige projecten in de afvalwaterketen?	n.v.t. (inventariserende vraag)

B. Rolinvulling Algemeen Bestuur bij Centralisatie West

Deelvragen	Beoordelingskader
1. Op welke momenten is de Centralisatie West aan de orde geweest in het AB en welke besluiten heeft het AB in het kader van dit project genomen?	n.v.t. (inventariserende vraag)
2. Op welke wijze heeft het AB invulling gegeven aan zijn kaderstellende rol en hoe kijken AB-leden daarop terug?	<ul style="list-style-type: none">- Het AB heeft doelstellingen en randvoorwaarden vastgesteld als het gaat om de Centralisatie West.- De AB-leden zijn in staat gesteld alternatieven tegen elkaar af te wegen.- Het AB heeft actief invulling gegeven aan zijn kaderstellende rol bij de Decentralisatie West*.
3. Op welke wijze heeft het AB invulling gegeven aan zijn controlerende rol en hoe kijken AB-leden daarop terug?	<ul style="list-style-type: none">- Het AB is door het CDH geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van Centralisatie West.- AB-leden hebben zelf actief schriftelijke en mondelinge vragen gesteld aan het CDH.- Het AB heeft actief invulling gegeven aan zijn controlerende rol bij de Decentralisatie West.
4. Welke lessen kunnen er getrokken worden over de wijze waarop het AB invulling wil en kan geven aan zijn kaderstellende en controlerende rol?	n.v.t. (inventariserende vraag)

*) Dit wordt vastgesteld op basis van de notulen: zijn het hamerstukken of doet het AB er meer mee?

Bijlage 3: Reconstructie Centralisatie West

Datum	Mijlpaal
20 augustus 2007	<p>Interne memo: De rwzi's Wijk en Aalburg, Dussen en Eethen (Alm en Biesbosch) worden de komende jaren opgeknapt voor een bedrag van 1,7 miljoen euro. De investeringen voor een eentraps zandfilter voor deze rwzi's bedragen 3,7 miljoen euro. Gezien de totale kosten van 5,4 miljoen euro is een onderzoek naar centralisatie aan te bevelen.</p>
27 juni 2008	<p>Quickscan centralisatiestudie rwzi's Sleeuwijk, Dussen, Eethen, Wijk & Aalburg, Aalst en Gorinchem Oost</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanleiding: gezien de voor de komende jaren verwachte investeringen is de vraag gerezen of het <u>financieel</u> gunstiger is om enkele rwzi's samen te voegen. [Het totaal aan investeringen voor deze rwzi's is geschat op 2.7 mln voor 2008-2009. In 2013 komt hier ca 4,1 mln bij, gevolgd door 2,5 mln. in 2015.] • Deze centralisatiestudie is een vervolg op een eerder opgestarte studie in 2005. Deze studie is destijds stopgezet wegens onduidelijkheden over de aankomende waterkwaliteitseisen voor de effluentlozingen. Inmiddels zijn deze duidelijk. • Op basis van bestuurlijke voorkeur is niet gekeken naar een mogelijke koppeling met een rwzi van waterschap Brabantse Delta. • In de quickscan zijn verschillende alternatieven onderscheiden. Naast de financiële overwegingen is er een opsomming gemaakt van andere overwegingen, namelijk ten aanzien van: waterkwaliteit, waterkwantiteit, nieuwe ontwikkelingen, personeel, locatie, afschrijvingsperioden gemalen en persleidingen, duurzaamheid en strategie. • Gezien het feit dat reeds na 15 jaar enkele centralisatie-alternatieven financieel even gunstig zijn als de autonome situatie, de alternatieven op termijn financieel gunstiger zijn en diverse overwegingen ten gunste van de alternatieven financieel (nog) niet zijn vertaald (waterkwaliteit, nieuwe ontwikkelingen, personeel, duurzaamheid), wordt voorgesteld te kiezen voor centralisatie. • Voorgesteld wordt het financieel gunstigste alternatief 5a verder uit te werken: samenvoeging van de rwzi's Dussen, Eethen, Wijk & Aalburg en Aalst. Dit resulteert in 2 rwzi's in het Brabantse gebied [Het streven om te komen tot 1 rwzi is financieel gezien ongunstiger].
2 oktober 2008	<p>Het College van dijkgraaf en heemraden besluit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennisgenomen te hebben van de resultaten van de uitgevoerde quickscan centralisatiestudie voor de rwzi's in het land van Heusden en Altena. • Conform de conclusies van deze studie te kiezen voor het centraliseren van de 4 rwzi's Dussen, Eethen, Wijk & Aalburg en Aalst. • De conclusies van de centralisatiestudie te communiceren met betrokken gemeenten en provincie. • Over te gaan tot verdere uitwerking van de plannen middels een locatiekeuzeonderzoek.
6 februari 2009	<ul style="list-style-type: none"> • Na besluit CDH heeft project 6 maanden 'on hold' gestaan door vertrek van de verantwoordelijk projectleider.

	<ul style="list-style-type: none"> • In het projectplan is per fase aangegeven welke taken worden uitgevoerd. Onderscheiden fasen zijn: initiatiefase, definitiefase, ontwerpfase, voorbereidingsfase, uitvoeringsfase, nazorgfase en afsluitingsfase. • In de planning wordt – in het geval van een gunstig verloop van vergunningsprocedures - voorzien in start uitvoering per januari 2014. • Projectkosten: aanleg transportstelsel en de bouw van een centrale zuiveringsinstallatie zijn geraamd op 16,5 mln, waarvan 4 mln voor het transportstelsel. Rekening houden met +/- 30%. Exploitatiekosten: operationele kosten 8 euro per i.e per jaar -> 280.000 per jaar voor 35.000 i.e. Huidige situatie met 4 rwzi's komt op 340.000 euro per jaar. Kapitaallasten 1,1 mln. • Het bestuur wordt als volgt geïnformeerd: beleidsnota bij aanvang van het project, bij afsluiting voorbereidingsfase wordt bestuur geïnformeerd over uitvoering van concrete plannen, gevraagd uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen. Tussentijds via Maraps op hoofdlijnen over voortgang, kosten en eventuele afwijkingen. • Interne risico's worden beschreven. Externe risico's die worden gezien zijn: verwerving gronden, vestiging zakelijke rechten, procedures (BP en vergunningen), aanbesteding (prijsniveau, bij aantrekkende economie rekening houden met tegenvaller). Dit laatste punt is ingeschat op gevolgen: planning 6 maanden, in geld 0,3 mln.
28 mei 2009	Commissie Waterketen. Voorstel 'Aanvraag krediet voor een vervolgstudie en de verdere uitwerking ervan tot en met het voorontwerp van de centralisatie van rioolwaterzuivering in het Land van Heusden en Altena' wordt 'niet voorzien van een positief advies. De commissie wil graag kennisnemen van de voorstudie. De commissie wil ook de mogelijkheden voor fasering in beeld gebracht hebben.'
27 augustus 2009	De commissie Waterketen. Voorstel 'Aanvraag krediet voor een vervolgstudie en het uitvoeren van OAS-en in verband met centralisatie van een aantal rioolwaterzuiveringen in het Land van Heusden en Altena' Verslag: 'Het voorstel wordt voorzien van een positief advies. Het voorstel wordt aangemerkt als hamerstuk. Naar het AB zonder het rapport over de quick scan als bijlage. De principiële vraag wordt gesteld of het AB niet eerder mee moet worden genomen in de keuze van alternatieven. Deze vraag is in zijn algemeenheid gesteld.'
14 september 2009	Offerte Tauw voor Variantenstudie rwzi Aalst. In de centralisatiestudie is voor de locatie van de geprojecteerde rwzi uitgegaan van de bestaande rwzi-locatie Eethen. Voor de aansluiting van de kernen in het verzorgingsgebied van de RWZI Aalst moet voor de afvoer vanuit Aalst de afgedamde Maas worden gekruist. Dit gebeurt normaliter via een gestuurde boring die per strekkende meter veel duurder is dan het leggen van een persleiding in een open sleuf. Daarnaast is het vinden van een geschikte locatie voor de gestuurde boring soms ingewikkeld door bestaande (lint-)bebouwing. Om die reden is er twijfel of het meenemen van Aalst in de centralisatie de beste oplossing is. Doel van het project is het bepalen van de financieel gunstigste haalbare oplossing voor rwzi Aalst.

18 september 2009	<p>Het AB besluit:</p> <p>In te stemmen met het beschikbaar stellen van een krediet van € 95.000 voor een vervolgstudie en het uitvoeren van OAS-en (= optimalisatiestudie van het afvalwatersysteem) in verband met centralisatie van een aantal rioolwaterzuiveringen in het Land van Heusden en Altena.</p> <p>In het voorstel staat 'dat CDH op 2 oktober 2008 heeft besloten de ingezette richting voor 2 rwzi's in het LvHenA te onderschrijven. Dit besluit houdt in dat RWZI Sleeuwijk zal worden gehandhaafd en dat er in principe 1 centrale installatie zal komen ter vervanging van rwzi's Dussen, Eethen, Wijk & Aalburg en Aalst. In het CDH-besluit is nog wel een kanttekening geplaatst bij de haalbaarheid van de aansluiting van de rwzi Aalst.'</p> <p>In de stappen die worden geduid staat dat er in stap 2 zal worden gezocht naar een mogelijke locatie voor de toekomstige centrale rwzi Land van Heusden en Altena.</p> <p>Verslag AB: 'De vergadering stemt in met het voorstel.'</p>
28 september 2009	<p>Brief van Tauw. Naar aanleiding van vraag WSRL om na te denken over een vervolg op centralisatiestudie en de aanstaande variantenstudie rwzi Aalst stellen zij voor geen volledige OAS, maar een quickscan uit te voeren.</p> <p>Uitgangspunten: de voornoemde rwzi's (Dussen, eethen, Wijk & Aalburg en Aalst) vervallen en worden vervangen door een centrale rwzi op de locatie van de huidige rwzi Eethen.</p>
9 maart 2010	<p>Het CDH besluit conform advies met de opmerking dat in het voorstel aan het AB zal worden toegevoegd de vraag of eventueel nog aanvullende beoordelingscriteria dienen te worden meegenomen; de notitie zal worden besproken tijdens de kaderstellende bijeenkomst van het AB op maandagavond 29 maart 2010.</p> <ul style="list-style-type: none"> • in te stemmen met de beoordelingscriteria exploitatiekosten, omgevingsfactoren, duurzaamheid, flexibiliteit, complexiteit en afhankelijkheid derden voor onderzoek naar mogelijkheden centralisatie rwzi's en deze ook voor te leggen aan het AB; • voor de genoemde beoordelingscriteria een wegingsfactor door het AB te laten bepalen; • deze kaderstellende adviesnota als uitgangspuntennotitie voor te leggen aan het AB als discussiestuk. <p>Besluit CDH: 'conform advies besloten met de opmerking dat in het voorstel aan het AB zal worden toegevoegd de vraag of eventueel nog aanvullende beoordelingscriteria dienen te worden meegenomen; de notitie zal worden besproken tijdens de kaderstellende bijeenkomst van het AB op maandagavond 29 maart 2010.'</p> <p>In het voorstel wordt ingegaan op de achtergronden: Bestuursakkoord 2009-2012 waarin is aangegeven dat het waterschap in deze bestuursperiode aandacht zal besteden aan de optimale schaalgrootte van de zuiveringsinstallaties en het transportstelsel. Het terugdringen van het aantal (kleinere) rwzi-locaties en een concentratie wordt voor zover mogelijk speerpunt van beleid uit een oogpunt van kostenefficiency.</p>

	<p>Waterbeheerplan 2010-2015: doelmatig inrichten en beheren van de afvalwaterketen.</p> <p>Bedrijfsvergelijking zuiveringsbeheer: gemiddelde schaalgrootte installaties WSRL ongeveer de helft van het landelijk gemiddelde.</p> <p>Criteria voor MCA: exploitatiekosten, omgevingsfactoren (milieu), duurzaamheid, flexibiliteit, complexiteit, afhankelijkheid derde.</p> <p>Wegingsfactor laten bepalen door AB</p>
29 maart 2010	<p>Extra vergadering AB. Er wordt gestart met een presentatie. Hierin wordt aangegeven dat het onderwerp Centralisatie in het bestuursakkoord en ook in het waterbeheerplan al aandacht heeft gekregen. Momenteel telt Waterschap Rivierenland 39 rwzi's, 175 rioolgemalen en 540 kilometer persleiding. Beneden een bepaalde schaal is er sprake van schaalnadelen. Daarom worden de mogelijkheden onderzocht om te komen tot een vermindering van het aantal rwzi's. Boven een bepaalde schaal gaan de transportkosten echter dusdanig meewegen dat er op een gegeven moment geen schaalvoordelen meer zijn. De heer Seegers merkt in dit verband op dat niet wordt uitgegaan van grensoverschrijdend afval-watertransport. Centralisatie zal op het niveau van de zuiveringskring worden onderzocht.</p> <p>Voor deze centralisatie wordt een variantenstudie verricht, waarbij een aantal beoordelingscriteria worden toegepast. Dit zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exploitatiekosten • Omgevingsfactoren • Duurzaamheid • Flexibiliteit • Complexiteit • Afhangelijkheid van derden <p>Het Algemeen Bestuur wordt gevraagd om deze criteria een bepaald gewicht te geven, zodat per criterium een bepaalde wegingsfactor kan worden toegepast.</p> <p>Vervolgens worden vragen gesteld en vindt discussie plaats. Er wordt aangegeven dat 'de voorgestelde invuloefening een leuke oefening is, maar het is geen kaderstellende zaak. De discussie zal per project gevoerd moeten worden.'</p> <p>Uit de tussentijdse evaluatie van het Bestuursakkoord 2009-2012 komt naar voren dat de beoordelingscriteria zijn benoemd. De wegingsfactoren worden per onderzoek ingevuld.</p>
23 april 2010	Hennie Roorda geïnstalleerd als heemraad.
15 juni 2010	Overleg ambtelijk WSRL met gemeente Aalburg en gemeente Werkendam over de offerte van Tauw voor quick scan OAS Aalburg. Aangegeven wordt dat uit separaat haalbaarheidsonderzoek is gebleken dat het aansluiten van Aalst op de geprojecteerde centrale rwzi Land van Heusden en Altena niet aantrekkelijk is.
12 oktober 2010	Voorstel CDH -> Besluit AB 26 november 2010

3 november 2010	<p>Intern overleg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eerder genomen besluit om in LvH&A de bestaande zuivering van Sleeuwijk uit te breiden en één nieuwe zuivering te bouwen in Eethen (bestaande rwzi Dussen, Eethen en Wijk & Aalburg vervallen) wordt heroverwogen door bestuur. • Argumenten voor herziening besluit: voortschrijdend inzicht, nieuwe speerpunten in het waterschapsbeleid (o.a. centralisatie van rwzi's). Afweging ook gebaseerd op duurzaamheid, efficiëntie, energiebesparing, CO2 uitstoot, omgevingsfactoren, gevoeligheid oppervlaktewater voor effluentlozing, restproducten bij slibverwerking, chemicaliëngebruik. • Besluit dat aan het AB voorligt op 26 november 2010 is de bouw van één centrale rwzi in het Land van Heusden en Altena (bij Sleeuwijk) in plaats van twee. <p>Consequentie voor reeds uitgevoerde/opgestarte OAS-en worden benoemd.</p>
11 november 2010	<p>Bestuurlijke commissie AB: Met uitzondering van de fractie LRR wordt ingestemd met het voorstel en aangemerkt als bespreekstuk. De presentatie komt in de volgende commissie aan de orde.</p>
26 november 2010	<p>Het AB besluit:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De rwzi Aalst als autonome installatie te handhaven en maatregelen te treffen als dit door toenemende hydraulische en biologische belasting noodzakelijk is om aan de lozingseisen te kunnen voldoen. 2. Voor de verdere uitwerking van het project te kiezen voor opheffing van de rwzi's Dussen, Eethen, Wijk en Aalburg en scenario 5 als uitgangspunt hanteren voor het ontwerp van één centrale rwzi in het Land van Heusden en Altena te Sleeuwijk. 3. Na uitvoering van een optimalisatiestudie van het afvalwatersysteem met de gemeenten Werkendam, Wijk en Aalburg en Woudrichem een afvalwaterakkoord te sluiten indien is gebleken dat maatschappelijk voordeel kan worden behaald. 4. Een vervolg voorbereidingskrediet te verlenen van bruto € 325.000 voor het vervolg van het project tot en met het voorontwerp.' <p>Uit voorstel is de beleidsmatige voorkeur voor scenario 5, terwijl uit MCA scenario 1 kwam, onderbouwd.</p> <p>Uit bijlage 2 blijkt dat bij de MCA de volgende parameters (met wegingswaarde) zijn gebruikt: contante waarde (5), duurzaamheid (2), flexibiliteit (1), omgevingsfactoren (1), complexiteit techniek (1), afhankelijk derden (1).</p> <p>Uit verslag: De heer Van Hout geeft complimenten voor dit voorstel. Zijn fractie is niet alleen positief vanwege de financiële aspecten, maar ook vanwege de positieve effecten voor natuur en milieu. Het Land van Heusden en Altena is een parel in ons werkgebied als het gaat om de waterkwaliteit en daar moeten we zuinig op zijn, aldus de heer Van Hout. De vergadering stemt hierna in met het voorstel.</p>

20 januari 2011	Presentatie Centralisatie behandeling van afvalwater in het beheersgebied Land van Heusden en Altena. De presentatie van 11 november is doorgeschoven naar deze commissievergadering. Bevat toelichting voor keuze 1 centrale rwzi in Sleeuwijk. Verslag: 'Van de presentatie wordt met belangstelling kennisgenomen.'
7 februari 2011	Bestuurlijk overleg waterschap en de gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem.
5 april 2011	Brief naar gemeenten Aalburg, Werkendam, Woudrichem over afspraken kostenverdeling optimalisatiestudie Land van Heusden en Altena
5 augustus 2011	Brief van waterschap naar provincie Noord-Brabant: Combinatie van renovatie provinciale weg N283 Meeuwen-Eethen-Genderen met aanleg persleiding Waterschap Rivierenland.
25 augustus 2011	Commissie Waterketen. Aanvraag uitvoeringskrediet van € 2,0 mln voor transportleiding naar centrale rwzi Sleeuwijk, gecombineerd met renovatie de provinciale weg N283 door de provincie.
16 september 2011	Het AB besluit: In te stemmen met 'Aanvraag uitvoeringskrediet van € 2,0 mln voor transportleiding naar centrale rwzi Sleeuwijk, gecombineerd met renovatie de provinciale weg N283 door de provincie.' Het betreft de aanleg van ca 4,5 km persleiding tussen Meeuwen en Genderen. Verslag: 'Conform advies besloten'
30 augustus 2011	CDH stelt voorstel 'Systeemkeuze rwzi Sleeuwijk en slibgisting op rwzi Schelluinen' vast.
6 oktober 2011	Adviescommissie Waterketen: Het voorstel wordt voorzien van een positief advies en aangemerkt als hamerstuk.
28 oktober 2011	Het AB besluit: <ul style="list-style-type: none"> • Te kiezen voor variant 1 uit de systeemkeuzestudie van rwzi Sleeuwijk: uitbreiden van rwzi Sleeuwijk waarbij de bestaande installatieonderdelen zoveel mogelijk worden gehandhaafd en worden ingepast in de nieuwe configuratie en daarnaast de bouw van een slibgistinginstallatie met energierugwinning op rwzi Schelluinen ('Energiefabriek'). • Een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 440.000 voor het maken van het ontwerp van rwzi Sleeuwijk, benodigde onderzoeken (geur, geluid, flora en fauna e.d.) en het doorlopen van vergunningenprocedures. • Een aanvullend voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 450.000 voor het maken van het ontwerp en het doorlopen van vergunningenprocedures t.b.v. een centrale slib- gistinginstallatie op rwzi Schelluinen en dit te combineren met de geplande centrale slibontwatering op deze rwzi. <p>In het voorstel wordt aangegeven dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • er al eerder is besloten op basis van een slibstrategiestudie om de slibontwatering voor het westelijk beheersgebied te centraliseren op Schelluinen; • het huidige bestemmingsplan voor RWZI Schelluinen in principe wel voorziet in de bouw van een centrale slibontwatering, maar niet in de bouw van een slibgisting;

	<ul style="list-style-type: none"> • bestemmingsplan dien te worden aangepast. Haalbaarheid afhankelijk van medewerking gemeente en uitkomst MER. • wanneer slibgisting om procedurele redenen niet op Schelluinen kan worden gerealiseerd, zal worden onderzocht of het haalbaar is de slibgisting op Sleeuwijk te realiseren. Hierbij wordt dan ook de centrale slibontwatering Schelluinen betrokken.
17 februari 2012	Brieven gemeenten Woudrichem en Werkendam: verheugd met besluit optimalisatiestudie en akkoord met verdeling van de kosten en besparingen zoals aangegeven in voorstel 7 april 2011.
22 maart 2013	Rapportage Optimalisatiestudie Afvalwatersysteem Land van Heusden en Altena, Royal Haskoning, in opdracht van waterschap WSRL, gemeente Aalburg, gemeente Werkendam en gemeente Woudrichem.
6 november 2014	Advies Commissie Waterketen en (vaar)wegen: <ul style="list-style-type: none"> • Gecheckt moet worden of de bedragen in het voorstel overeenkomen met de bedragen in de bijlagen 10 en 11 van de begroting 2015. • Het voorstel wordt voorzien van positief advies en aangemerkt als bespreekstuk.
28 november 2014	<p>Het AB besluit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In te stemmen met het beschikbaar stellen van een krediet van € 5.346.000 voor het persleidingdeel tussen Hank en Meeuwen naar de centrale rwzi Sleeuwijk en het vervangen van 3 duikers. <p>In voorstel staat: De hogere raming van de duikers wordt binnen het totale persleiding project opgevangen. De raming voor de duikers is verhoogd (watersysteem). De totaal raming van het persleidingproject is verlaagd. Hierdoor is er een lager bedrag beschikbaar voor het t.z.t. aan te vragen krediet voor het 3e persleiding- deel (waterketen). Hierdoor blijft het totaal binnen het programma watersysteem/ waterketen gelijk. Op grond van de huidige informatie wordt verwacht dat de restant raming (€ 5.224.000) toereikend is voor uitvoering van het 3e persleidingdeel. Hiervoor wordt te zijner tijd een krediet aangevraagd.</p> <p>Er is een document beschikbaar waarin is uitgelegd hoe het zit met het verschil in bedragen voorstel en begroting.</p> <p>Op basis van audio: geen van de AB-leden wilde nog iets zeggen over het voorstel. Voorstel is unaniem aangenomen.</p>
11 augustus 2015	<p>CDH stelt AB-voorstel Aanvraag krediet voor de centralisatie rioolwaterzuivering in het land van Heusden en Altena vast. Toegezegd wordt dat in de commissie Waterketen gesproken zal gaan worden over hoe om te gaan met terreinen waarop in het verleden een rwzi heeft gestaan.</p> <p>Financieel: De totale kostenraming voor de centrale rwzi met persleidingen bedraagt € 27.198.000. Hiervan heeft € 15.500.000 betrekking op rwzi en € 11.698.000 op het persleidingen gedeelte. In de begroting 2015/meerjarenraming is de totale benodigde raming van € 27.198.000 opgenomen.</p> <p>Personeel: De besparing in formatie is opgenomen in het meerjarenperspectief van het zuiveringsbeheer en reeds in de begroting verwerkt.</p>

3 september 2015	<p>Adviescommissie waterketen:</p> <p>De commissie Waterketen is positief over de centralisatie van de rioolwaterzuivering in het Land van Heusden en Altena. Het stuk wordt, in afwachting van de toegezegde aanvulling, over de afweging qua energierendement van de Nereda techniek, aangemerkt als een bespreekstuk.</p> <p>Reactie van het CDH op vraag vanuit de commissie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. In het AB besluit van 28 oktober 2011 is vanuit de uitgevoerde systeemkeuzestudie gekozen om de rwzi Sleeuwijk uit te breiden en daarbij de bestaande installatieonderdelen zoveel mogelijk te handhaven. Uit de netto contante waarde berekeningen behorend bij deze systeemkeuzestudie is gebleken dat het hergebruik van bestaande installatieonderdelen op rwzi Sleeuwijk veel voordeliger is (ca. 20%) dan complete nieuwbouw van de rwzi. Daarnaast kan met deze variant met voorbezinktank invulling gegeven worden aan het vergisten van het slib (met energieproductie) uit ons westelijk beheersgebied. ('Energiefabriek Schelluinen') 2. Nereda is een energiezuinig concept. In de situatie bij rwzi Sleeuwijk is het huidige energieverbruik al gelijkwaardig op basis van kengetallen aan een Nereda toepassing. Het specifiek energieverbruik van de Nereda bedraagt ca. 21 kWh/v.e., hetgeen overeenkomt met het huidige energieverbruik van de rwzi Sleeuwijk. In de voorgestelde variant met voorbezinktank en vergisting zal de energieproductie hoger zijn dan bij toepassing van de Nereda techniek gerealiseerd kan worden, waardoor het netto verbruik gunstiger zal zijn. Het vergisten van primaire slib geeft een ca. 20% hogere gasopbrengst dan het vergisten van secundair slib, waarmee het Nereda slib vergeleken kan worden. 3. Conclusie. Op basis van levensduurkosten en energierendement is de voorgestelde variant het aantrekkelijkst en tevens in lijn met de eerdere besluitvorming van het AB. <p>Advies/voorstel om te besluiten</p> <p>Een krediet beschikbaar te stellen van € 19.864.000 voor het verder ontwerpen en bouwen van de uit te breiden en de te renoveren centrale rwzi Sleeuwijk en het verder ontwerpen en bouwen van het persleiding tracé tussen Dussen en Sleeuwijk en de nieuw te bouwen en aan te passen rioolgemalen.</p>
25 september 2015	<p>Het AB besluit:</p> <p>Een krediet beschikbaar te stellen van € 19.864.000 voor het verder ontwerpen en bouwen van de uit te breiden en de te renoveren centrale rwzi Sleeuwijk en het verder ontwerpen en bouwen van het persleiding tracé tussen Dussen en Sleeuwijk en de nieuw te bouwen en aan te passen rioolgemalen.</p> <p>Het voorstel is unaniem aangenomen.</p> <p>[De verschuiving van Schelluinen naar Sleeuwijk komt ter sprake en lijkt ingegeven doordat college van gemeente waar Schelluinen inligt niet mee wil werken.]</p>
24 juni 2016	<p>Tijdens de AB-vergadering doet Heemraad Roorda mededeling over het voornemen om een energiefabriek te realiseren op de rwzi Sleeuwijk.</p>

18 oktober 2016	Het CDH stelt het AB-voorstel 'Aanvraag aanvullend krediet voor de centralisatie rioolwaterzuivering en verdere aanleg van de transportleidingen in het land van Heusden en Altena' vast.
8 november 2016	<p>Presentatie aan de commissie Waterketen over centralisatie en de Energiefabriek. Advies van de commissie(s) Waterketen d.d. 8 november 2016 en Middelen d.d. 8 november 2016.</p> <p><u>Waterketen</u></p> <p>De heemraad gaat op de diverse vragen van de fracties in, waarbij zij benadrukt dat is geanalyseerd waarom het eerder beschikbaar gesteld uitvoeringskrediet niet toereikend blijkt te zijn om tot uitvoering te kunnen overgaan. Verder kondigt zij aan dat nagegaan wordt of het mogelijk is in landelijk verband afspraken te maken tussen de waterschappen om prijsopdriving te voorkomen. Tevens wordt de manier van aanbesteden bij WSRL nader bezien, o.a. door te onderzoeken of het aangaan van allianties een goed alternatief is.</p> <p>Vervolgens adviseert de commissie overwegend positief; het voorstel zal als bespreekstuk aan het Algemeen Bestuur worden voorgelegd.</p> <p><u>Middelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mededeling wordt gedaan van de behandeling van dit voorstel in de commissie Waterketen d.d. 8 november 2016; - Desgevraagd wordt toegezegd dat de analyse van adviesbureau Witteveen en Bos over de verschillen tussen de winnende inschrijving en de raming van WSRL ter beschikking van de commissie zal worden gesteld. <p>De commissie adviseert vervolgens positief en het voorstel zal als bespreekstuk aan het Algemeen Bestuur worden voorgelegd.</p>
25 november 2016	<p>Het AB besluit:</p> <p>Een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 8.850.000 voor het verder ontwerpen en bouwen van de uit te breiden en de te renoveren centrale rwzi Sleeuwijk en het verder ontwerpen en bouwen van het persleiding tracé tussen Dussen en Sleeuwijk en de nieuw te bouwen en aan te passen rioolgemaal.</p> <p>Met de toezegging door heemraad Roorda dat de wijze van aanbesteden bij WSRL kritisch zal worden bezien en dat nagegaan zal worden of het mogelijk is in landelijk verband afspraken te maken tussen de waterschappen om prijsopdriving te voorkomen wordt conform advies besloten.</p>
9 juli 2019	<p>Projectmanagementdocument Evaluatierapport Centralisatie West.</p> <p>Op hoofdlijnen is het volgende gerealiseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De bouw van rioolgemaal op de voormalige RWZI's Dussen, Eethen en Wijk & Aalburg • Het realiseren van een transportstelsel dat het afvalwater uit de kernen Dussen, Eethen en Wijk & Aalburg via de rioolgemaal naar de centrale RWZI transporteert. • Het renoveren en uitbreiden van de RWZI Sleeuwijk.

	<p>Bij het onderwerp geld staat: kredietaanvraag € 36.048.000 en werkelijk: € 35.839.160, dus een positief verschil.</p> <p>Verder genoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruik gemaakt van meekoppelkansen • Veel meer eigen uren dan begroot, er is minder extern ingehuurd dan vooraf geraamd. <p>Bij kopje achtergronden: 'De beoogde oplossing is gerealiseerd en daarmee zijn er geen directe verschillen tussen plan en realisatie.'</p>
15 juli 2019	Opening van de centrale rwzi Sleeuwijk.